

การศึกษาการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศิริพรรณ ยิ้มยอง

26 ต.ค. 2541

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2541

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อาวุธ วัฒนสิน)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษา ตันติผลาชีวะ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์อาวุธ วัฒนสิน)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์)

วันที่ 11 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2541

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ และผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลือสนับสนุนให้ปริญญาณิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้โดยสมบูรณ์ ช่วยให้ผู้วิจัยได้เกิดการเรียนรู้ที่ดียิ่ง ในโอกาสนี้ ผู้วิจัยใคร่กราบขอบพระคุณท่านผู้มีพระคุณ ไว้ดังนี้

ผศ.ดร.กุลยา ดันติผลาชีวะ

รศ.อาวุธ วัฒนสิน

ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์

อาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์

ดร.วรรณาท รักสกุลไทย

อาจารย์ธิดา พัทธกษสินสุข

อาจารย์บุพพันธ์ ดิptyานนท์

อาจารย์ฐิติมา อุ่นใจ

อาจารย์สุวรรณา ละหุ่งเพชร

อาจารย์นัยนา ขนออนเวช

คุณนภาพรรณ อุนากุล

อาจารย์ชัยวัฒน์ ไถ่เงิน และลูกที่ให้อำลัังใจ และท่านที่มีพระคุณอีกหลายท่าน ที่ได้กล่าวนาม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญาณิพนธ์ฉบับนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดาที่ได้อบรมเลี้ยงดู และพระคุณครู-อาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัยทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ศิริพรรณ ยิ้มย่อง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
การจัดการศึกษาอนุบาล	8
การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล	13
ประเภทของประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล	15
การจัดกิจกรรมในชั้นอนุบาลศึกษา	22
เทคนิคการจัดประสบการณ์เด็กระดับอนุบาล	35
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	43
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	51
ประชากร	51
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	51
การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	59
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	75
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	75
อภิปรายผล	78
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	83
ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป	84
บรรณานุกรม	85
ภาคผนวก	91
ประวัติของผู้วิจัย	101

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	จำนวนและร้อยละของลักษณะทั่วไปของครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามลักษณะของประชากร	59
2	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดประสบการณ์ ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี	61
3	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของครูปฐมวัย เกี่ยวกับการ ปฏิบัติในการจัดประสบการณ์	62
4	จำนวนและร้อยละของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดเตรียมประสบการณ์	63
5	จำนวนและร้อยละของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์ ด้านการดำเนินกิจกรรม	65
6	จำนวนและร้อยละของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์ ด้านการประเมินผลกิจกรรม	68
7	ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของครูปฐมวัยเกี่ยวกับเทคนิค การจัดประสบการณ์	70
8	จำนวนและร้อยละของครูปฐมวัยเกี่ยวกับเทคนิคการจัดประสบการณ์ ด้านการสร้างการเรียนรู้	71
9	จำนวนและร้อยละของครูปฐมวัยเกี่ยวกับเทคนิคการจัดประสบการณ์ ด้านการกระตุ้นการเรียนรู้	73
10	จำนวนและร้อยละของครูปฐมวัยเกี่ยวกับเทคนิคการจัดประสบการณ์ ด้านการแก้ปัญหาการเรียนรู้	74

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา	28
---	----

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐบาลให้ความสำคัญแก่ทรัพยากรกลุ่มเด็กปฐมวัยมาก เนื่องจากการปลูกฝังอบรมเลี้ยงดูและสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้าน ให้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพในช่วงแรกของชีวิตจะปรากฏเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์เมื่อเติบโตเป็นเยาวชนและพลเมืองมากกว่าการปลูกฝังสร้างเสริมในช่วงอื่น (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538 : คำนำ) และในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) เช่นเดียวกันได้มุ่งเน้นถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัยมากขึ้น แม้ว่ารัฐจะประสบความสำเร็จในการขยายบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วในระดับหนึ่ง แต่ยังมีปัญหาในเรื่องความครอบคลุมของบริการและความเสมอภาคทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ด้อยโอกาสยังขาดโอกาสในการได้รับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2537 มีเด็กกลุ่มอายุ 3-5 ปี เพียงร้อยละ 65.4 ที่ได้รับการเตรียมความพร้อมระดับก่อนประถมศึกษา ดังนั้นแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ 8 จึงมุ่งให้เด็กปฐมวัยทุกคนควรได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนปี พ.ศ. 2544 และเด็ก 3-5 ปี เข้าเรียนก่อนประถมศึกษาไม่ต่ำกว่าร้อยละ 90 ในปี พ.ศ. 2544 (คณะบรรณาธิการ, ก. 2540 : 78)

ประสบการณ์ที่ครูจัดให้แก่เด็กในโรงเรียน นับเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลมากและเป็นพื้นฐานในการหล่อหลอมชีวิตเด็กให้มั่นคงตั้งแต่ปฐมวัย เพราะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยคือ การกระตุ้นเด็กให้เจริญพัฒนาไปในรูปแบบที่พึงประสงค์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยสอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของเด็ก ตลอดจนการป้องกันหรือแก้ไขพฤติกรรมที่อาจเป็นปัญหาได้อย่างเหมาะสม (อารี รังสินนท์. 2523 : อัดสำเนา) การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาจึงเป็นงานที่มีความละเอียดอ่อน และสำคัญสำหรับการวางรากฐานการศึกษาให้แก่เด็ก

ในปัจจุบันถึงแม้โรงเรียนจะได้มีการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไปมากแล้วก็ตาม แต่จะเห็นได้ว่าสภาพการจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไปยังไม่สนองจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ กล่าวคือเพื่อพัฒนาการทุกด้านของเด็กทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์จิตใจ และสติปัญญา แต่จะ มุ่งเน้นเฉพาะพัฒนาการด้านสติปัญญาอย่างเดียว โดยทั้งนี้เป็นเพราะความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของเด็ก และการใช้เกณฑ์มาตรฐานของผู้ใหญ่เป็นตัวกำหนดหลักสูตรและกดดันให้เด็กเร่งเรียนในหลาย ๆ เรื่องที่เขายังไม่พร้อม โดยเฉพาะการเน้นให้เด็กฝึกฝนวิชาทักษะ จากการทำแบบฝึกหัดในกระดาษและดินสอ ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 6 ปีอย่างยิ่ง (วรนาท รักสกุลไทย. 2531 : 4) การสอนในระดับอนุบาลไม่เหมือนระดับประถม เด็กจะเรียนรู้จากการปฏิบัติ กิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ กิจกรรมของเด็กหลายอย่างผู้ใหญ่มักจะมองเห็นเป็นการเล่น แต่ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษามีเข้าใจการจัดการศึกษาระดับนี้จะเห็นว่ากิจกรรมที่เราจัดให้เหมาะสมมิใช่เป็นสิ่งที่เด็กเล่นแบบไร้สาระล้วนแต่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้ และฝึกให้พร้อมสำหรับเรียนในระดับประถมเท่านั้น (ราศี ทองสวัสดิ์. 2523 . อัดสำเนา)

จากงานวิจัยของ วาสี ประสงค์ (2524) เรื่องการศึกษารูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล ที่กล่าวถึง กิจกรรมที่จัดในโรงเรียนประเภทรัฐบาล โรงเรียนประเภทเอกชน โรงเรียนประเภทสมาคมและมูลนิธิ มีกิจกรรมที่เน้นด้านวิชาการอันส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กป็นอยู่บ้าง คือกิจกรรมการอ่าน การท่องภาษาไทย การอ่านและเขียน ก-ฮ การให้เด็กทำแบบฝึกหัดโดยเขียนลงสมุด การคัดลายมือและ กิจกรรมการคิดเลข (บวก ลบ) ซึ่งบางกิจกรรมค่อนข้างยากเกินความสามารถเด็กระดับอนุบาลจะรับได้เพราะเป็นกิจกรรมที่เร่งสมองเด็กเกินไป (วาสี ประสงค์. 2524 : 134) ซึ่งโดยแท้จริงเด็กปฐมวัยหรือเด็กระดับอนุบาลเป็นวัยที่สมองกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว สมควรที่จะได้รับการส่งเสริมให้เจริญงอกงามด้านความคิดมากกว่าการฝึกความจำ และไม่ควรเน้นการอ่านออกเขียนได้ด้วยเพราะกิจกรรมดังกล่าวเป็นการยากเกินไปและอยู่เหนือความสามารถของเด็กอนุบาลที่พัฒนาการด้านต่าง ๆ ยังไม่พร้อม ดังนั้นการให้การศึกษาระดับเด็กปฐมวัยหรือเด็กอนุบาล ควรจะเป็นการพัฒนาการ เรียนรู้สำหรับเด็กก่อนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทั้งนี้เพื่อเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะรับการเรียนรู้ในระดับสูง ๆ ขึ้นไป (พูนสุข บุญสวัสดิ์ และคณะ. 2523 : 3)

ทูลี ช่วยเอื้อ (2523 : 281-282) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ก็พบปัญหาในการจัดกิจกรรมของอนุบาลศึกษา กล่าวคือครูปฐมวัยจะมีปัญหาใช้แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งขัดกับความต้องการของผู้ปกครองที่เน้นให้มีการจัด การเรียน การสอนเพื่อการอ่านออกเขียนได้

สาลี เหมือนมงคลกุล (2534 : 3) ได้วิจัยพบว่าการจัดการศึกษาระดับเด็กปฐมวัย ไม่เป็นไปตามที่ต้องการ เนื่องจากคุณลักษณะของครู และผู้ดูแลเด็กขาดความเข้าใจ ของครูและผู้ดูแลเด็กเองในเรื่องการเตรียมความพร้อม โดยมักเข้าใจว่าการสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ก่อนเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา คือ การเตรียมความพร้อม รวมทั้ง พ่อแม่ของเด็กก็มีความเชื่อมั่นว่าบุตรหลานเรียนเขียนอ่านได้เร็วเท่าไร เด็กก็จะยิ่งเรียนเก่งเท่านั้น

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นได้ว่าครูปฐมวัยและความต้องการของผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลศึกษา ซึ่งเรียกว่าการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษานั้นเป็นปัญหาขัดแย้งระหว่างการเตรียมความพร้อมกับการส่งเสริมให้เด็กอ่านออกเขียนได้จากความสำคัญของการอนุบาลศึกษา และปัญหาที่พบในการจัดกิจกรรมปฐมวัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นครูผู้สอนระดับปฐมวัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานีว่ามีลักษณะการปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ เทคนิคการจัดประสบการณ์อย่างไร ประกอบกับงานวิจัยของพรหมมา ภางาม (2523) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนในจังหวัดปทุมธานีจากผู้บริหาร ครู ภารโรง หรือพี่เลี้ยงเด็กและผู้ปกครอง สรุปว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานีมีปัญหาทุกด้าน คือ ด้านการบริหาร การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย มองแผนของการจัดการศึกษาระดับนี้ เป็นเพียงการชี้แนะแนวทางจึงเกิดการนำไปปฏิบัติไม่สม่ำเสมอ ขาดกำลังคน เงิน วัสดุ และการ

จัดการที่ดี ครูผู้สอนไม่ได้รับการเอาใจใส่และติดตามผลจากผู้บริหารในด้านการสอนระดับ
เด็กปฐมวัยของจังหวัดปทุมธานี ชั้นอนุบาลไม่มีหลักสูตรและโครงการสอนที่แน่นอน
ครูแต่ละคนยึดหลักการสอนต่างกัน การใช้อุปกรณ์การสอนประกอบมีน้อยมาก การฝึกอบรม
บุคลากรยังไม่เหมาะสม เนื่องจากฝึกในสภาพการณ์หนึ่งไม่อาจนำไปใช้กับอีกสภาพการณ์
หนึ่งได้ ครูขาดการปรับปรุงประสิทธิภาพในการสอน ครูส่วนมากรับผิดชอบเด็ก 30 คน
ซึ่งมากกว่าเกณฑ์มาตรฐานของการสอนระดับอนุบาลทำให้การดูแลไม่ทั่วถึงในปีการศึกษา
2540 นี้มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี
178 โรงเรียน และมีนักเรียนอนุบาลศึกษาจำนวน 12,005 คน และครูผู้สอนระดับอนุบาล
ศึกษาจำนวน 502 คน ซึ่งอัตราครูต่อนักเรียนยังต่ำกว่าเกณฑ์มาก ผลของการวิจัยจะเป็น
ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาการศึกษาในระดับอนุบาลในแง่ของการจัดประสบการณ์ของ
ครูปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา
ของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี ในด้านการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์และเทคนิคการ
จัดประสบการณ์

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลของผู้บริหารการศึกษา และศึกษานิเทศก์ในการ
ส่งเสริมและปรับปรุงการสอนของครูปฐมวัย ตลอดจนเป็นแนวทางการพัฒนาการสอน
ของครูปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูปฐมวัยที่กำลังสอนชั้นอนุบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี 178 โรงเรียน จำนวน 502 คน ปรากฏในบัญชีเรียกชื่อจำแนกเป็นชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 247 คน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 255 คน ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้ประชากรทั้งหมดจำนวนทั้งสิ้น 502 คน

2. ระยะเวลาในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ทำการเก็บข้อมูลในระหว่างภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2540

3. ตัวแปรที่ศึกษา คือการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาประกอบด้วย

3.1 การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์

3.2 เทคนิคการจัดประสบการณ์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี หมายถึง ครูที่ทำการสอนนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 หรืออนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2540 จำนวน 502 คน ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี

2. การจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา หมายถึง การปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมของครูปฐมวัยที่จัดขึ้นตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งในการวิจัยนี้จำแนกเป็น 2 ด้าน คือ

2.1 การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ หมายถึง วิธีการจัดกระทำของครูปฐมวัยที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนเกี่ยวกับการจัดเตรียมประสบการณ์ การดำเนินกิจกรรมตามประสบการณ์ที่กำหนด และการประเมินผลกิจกรรม

2.1.1 การจัดเตรียมประสบการณ์ หมายถึง วิธีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การทำแผนการสอน การจัดอุปกรณ์สำหรับใช้ในการสอนแต่ละหน่วยการสอน การเตรียมคำถาม การกำหนดลักษณะกิจกรรมสำหรับสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ และการเตรียมเด็กให้พร้อมในการเรียน

2.1.2 การดำเนินกิจกรรมตามประสบการณ์ที่กำหนด หมายถึง วิธีดำเนินการของครูตามแผนการสอน นับจากการเตรียมเด็ก การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเกี่ยวกับเด็ก การเตรียมอุปกรณ์การสอน การเตรียมมุมหรือศูนย์การเรียนรู้เพื่อเสริมประสบการณ์ตามแผนการสอนที่ครูกำหนด

2.1.3 การประเมินผลกิจกรรม หมายถึง วิธีการของครูเกี่ยวกับการสังเกตความสนใจของเด็ก การใช้คำถาม การป้อนข้อมูลกลับ การติดตามความสามารถของเด็กในการทำกิจกรรม การทดสอบเด็กหลังทำกิจกรรม

2.2 เทคนิคการจัดประสบการณ์ หมายถึง การปฏิบัติของครูในการใช้วิธีการรูปแบบ การกระทำ คำพูด ท่าทาง หรือวิธีการที่ครูใช้เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ของการเรียนตามประสบการณ์ ประกอบด้วย

2.2.1 การสร้างการเรียนรู้ หมายถึง กลวิธี หรือวิธีการที่ครูใช้ในขณะดำเนินกิจกรรมตามประสบการณ์กำหนด เพื่อให้เด็กเกิดกระบวนการคิด ความเข้าใจ เช่น การสร้างสถานการณ์เพื่อให้เด็กตอบ ปฏิบัติ ทดลอง และการค้นคว้าหาคำตอบด้วยตัวของนักเรียนเอง

2.2.2 การกระตุ้นการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการที่ครูทำให้ เด็กเกิดความสนใจในกิจกรรมที่ครูจัดให้กับเด็ก เด็กกล้าแสดงออกอย่างมั่นใจ มีความสนุกสนานในการทำกิจกรรม เช่น การถามคำถาม ให้เด็กคิด การฟังเด็กพูด การมีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก การให้กำลังใจเด็ก และการให้สิ่งจูงใจ

2.2.3 การแก้ปัญหาการเรียนรู้ หมายถึง วิธีการของครูที่ใช้หรือปฏิบัติเมื่อเด็กเกิดปัญหาการเรียนรู้ซึ่งหมายถึงการเสริมแรงทางบวก การให้การทำงานเป็นกลุ่ม การใช้ตัวแบบ การสร้างสถานการณ์ที่ช่วยให้เด็กเห็นความสำคัญของตนเอง

ในการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัยใน 2 ด้านนี้สามารถวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การจัดการศึกษาอนุบาล
2. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล
3. ประเภทของประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล
4. การจัดกิจกรรมในชั้นอนุบาลศึกษา
5. เทคนิคการจัดประสบการณ์เด็กระดับอนุบาล
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. การจัดการศึกษาอนุบาล

การจัดการศึกษาอนุบาลเป็นการจัดการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมแก่เด็กที่จะเรียนในระดับสูง มีแนวคิดและลักษณะการดำเนินการดังนี้

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาอนุบาล

การอนุบาลศึกษา หมายถึง การศึกษาของเด็กตั้งแต่ 0-6 ปี เป็นวัยของการวางพื้นฐานทางการศึกษาให้แก่เด็กในระยะเริ่มต้น ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากเพราะถ้าหากว่าสามารถวางพื้นฐานให้เด็กได้ดำเนินงานโดยมีเจตคติที่ถูกต้อง มีนิสัยที่ดีให้แก่เด็กตามความสามารถและเหมาะสมกับวัยของเด็ก จะทำให้เด็กได้เกิดการพัฒนาไปได้อย่างเต็มทุกด้าน (จินตนา หมุ่มผึ้ง. 2525 : 1-2) การจัดการศึกษาอนุบาลในประเทศไทยเริ่มมาแต่ในอดีตโดยใช้หลักการและแนวคิดการจัดอนุบาล จากนักทฤษฎีต่างๆ ซึ่งทั้งนี้ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้สรุปไว้ดังนี้ (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2521 : 10-12)

ฌ็อง รุสโซ (1712 - 1778) ให้ความสำคัญของการศึกษาของเด็กในปฐมวัยโดยได้เขียนและตีพิมพ์หนังสือ อีมีล (Emile) ขึ้น รุสโซเชื่อว่าการศึกษาน่าจะเริ่มต้นตั้งแต่ที่คนถือกำเนิดและดำเนินต่อไปจนถึงอายุ 25 ปี ควรเป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาการชีวิตตามธรรมชาติมากกว่าเพื่อแสวงหาอำนาจโดยกล่าวว่า "...อำนาจไม่ทำให้คนมีความสุขเสรีภาพต่างหากที่ทำให้คนมีความสุข นี่เป็นยอดความเชื่อของข้าพเจ้า ครูจึงควรนำความเชื่อนี้มาสอนให้ซึมซาบในตัวเด็ก" รุสโซเชื่อว่าการรับรู้สัมผัส (ด้วยตา หู จมูก ลิ้น มือ) เป็นพื้นฐานความรู้ที่แท้จริงเบื้องต้นของมนุษย์

โจฮันน์ เปสตาลอสซี (1746-1827) ซึ่งดำเนินตามแนวคิดของรุสโซเขาถือหลักว่าการสอนต้องคำนึงถึงการเติบโตและการพัฒนาการของเด็ก และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเปสตาลอสซีสอน โดยมุ่งให้เด็กเรียนเกี่ยวกับจำนวน รูปร่าง ตำแหน่ง สี และแบบต่าง ๆ ของกระดาษที่ติดผนังห้อง แล้วแสดงออกด้วยภาษาง่าย ๆ การเรียนภาษานั้นก็ใช้การสนทนาเกี่ยวกับวัตถุต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก เพราะถือว่าการพูดจะต้องมาก่อน การอ่าน การสะกดและการเรียงความ

เฟรเดอริก เฟรอมเบล (1782-1852) เชื่อว่าการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญที่สุดคือ การศึกษาในวัยเด็ก เฟรอมเบลถือว่าการศึกษารองของเด็กเล็กที่ถูกต้อมนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนให้เด็กได้มีโอกาสเล่นของเล่นต่าง ๆ โดยของเล่นเหล่านั้นจะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสม

มาเรีย มอนเตสซอรี (1870-1952) แพทย์หญิงและนักจิตวิทยาชาวอิตาลี ผู้นำทางอนุบาลศึกษาที่มีชื่อที่สุดคนหนึ่ง เริ่มงานกับเด็กยากจนในกรุงโรมเมื่อ ค.ศ. 1907 โดยได้ประดิษฐ์วัสดุของเล่นต่าง ๆ ขึ้นเพื่อเน้นการเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมของการเรียน โดยตั้ง "บ้านเด็ก" ขึ้นในย่านสลัมรอบกรุงโรม เพื่อช่วยเหลือให้การศึกษาแก่เด็กยากจน และได้ฝึกครูขึ้นมาเอง เพื่อส่งไปประจำโรงเรียนบ้านเด็กแต่ละแห่ง พร้อมทั้งประดิษฐ์วัสดุช่วยสอนและวิธีการใช้ขึ้นด้วย ลักษณะเด่นของวิธีการสอนแบบมอนเตสซอรี คือ จัดสิ่งแวดล้อมของห้องเรียนให้เหมือนบ้าน มีเครื่องใช้ เครื่องครัว เครื่องทำสวน ให้เด็กชายหญิงได้ฝึกฝนใช้มือ ความถนัด และการดำเนินชีวิตประจำวัน เพื่อให้เติบโตเป็นผู้ที่ช่วยตนเองได้ ซึ่งทั้งนี้มอนเตสซอรี เป็นคนแรกที่แนะนำวิธีจัด "ห้องเรียนแบบเปิด"

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอนุบาลเป็นการจัดการศึกษาให้เด็กอายุ 0-6 ปี จะเน้นถึงพัฒนาการเด็กด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างเต็มที่และเหมาะสมกับวัยเพื่อคุณภาพชีวิต

ลักษณะของสถานที่สำหรับดูแล และให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัยอาจจำแนกได้ดังนี้

สถานที่ให้การศึกษาเบื้องต้นแก่เด็กในรูปแบบต่างกัน เช่น โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) สถานบริบาลเด็กเล็ก (Nursery) ศูนย์ดูแลเด็กกลางวัน (Day Care Center) ฯลฯ ซึ่งมีความมุ่งหมายที่เหมือนกันคือเพื่อเป็นการเตรียมตัวในด้านความพร้อมของเด็ก และอีกประการหนึ่งที่สำคัญในการจัดตั้งแต่ละรูปแบบก็เพื่อแก้ไขปัญหาของบิดามารดา ที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านดังนั้นแต่ละรูปแบบมีแนวการปฏิบัติที่แตกต่างกัน จินตนา หมู่ผึ้ง (2525) ได้กล่าวถึงรูปแบบของสถานศึกษาอนุบาลมีแนวการปฏิบัติที่แตกต่างกันคือ

1.2.1 โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) เป็นการจัดการศึกษาแบบมีระบบ รับเด็กอายุ 4-5 ปีเข้าเรียนในชั้นอนุบาล มีหลักสูตร 2 ปี คืออนุบาล 1-2 การเรียนการสอน ได้แก่ การฝึกความพร้อมให้แก่เด็ก เพราะเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่ยังช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ กล้ามเนื้อ และวุฒิภาวะยังไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร โดยเฉพาะกล้ามเนื้อของส่วนมือ ยังไม่พร้อมที่จะควบคุมรับรู้ในสิ่งต่างๆ ได้ สายตาไม่พร้อมที่จะมองสิ่งของเล็กๆ ได้ชัดเจน จึงยังไม่พร้อมที่จะรับรู้ของซึ่งเป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อน เช่น การเขียน การอ่าน โรงเรียนอนุบาลจึงมีกิจกรรมส่งเสริมประสบการณ์ช่วยให้เด็กพัฒนาทัศนคติและนิสัย ด้วยการเล่น ตลอดจนการทำงานร่วมกับคนอื่นตามสภาพของสิ่งแวดล้อมจะเปิดโอกาสให้เด็กก็จะมี ความเจริญงอกงาม ทางกาย ทางสมอง ทางสังคม และทางอารมณ์

1.2.2 สถานบริบาลเด็กเล็ก (Nursery) มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยแก้ไขปัญหา และแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองโดยการช่วยอบรมดูแลเลี้ยงดูเด็ก เพราะปัจจุบันนี้ สถานการณ์เปลี่ยนไปมากทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ส่วนใหญ่แม่บ้านออกไปทำงานนอกบ้าน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอาศัยสถานบริบาลเด็กเล็กช่วยแบ่งเบาภาระในเรื่องนี้ ถึงแม้ว่าขณะนี้จะมีสถานรับเลี้ยงเด็กเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความ ต้องการของเด็ก (จินตนา หมู่ผึ้ง. 2525 : 2-3)

1.2.3 ศูนย์ดูแลเด็กกลางวัน (Day Care Center) เป็นสถานที่สำหรับดูแลเด็กเล็ก (2 ขวบครึ่ง - 6 ขวบ) มีสนามเด็กเล่น อุปกรณ์สนาม (ที่ป็นป่าย ม้าหมุน ชิงช้า บ่อทราย ฯลฯ) และอาคารเด็กสำหรับเล่นเกม ฟังนิทาน การเล่นฝึกทักษะและความคิดสร้างสรรค์ ฯลฯ ไม่เน้นการเรียนการสอน (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2521 : 177)

1.2 แนวทางการจัดการศึกษาอนุบาล

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาของรัฐ ได้ดำเนินการมาตั้งแต่พุทธศักราช 2523 และมีการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับนี้มาโดยลำดับ ทั้งในด้านการจัดดำเนินงานในโรงเรียน การบริหารและหลักสูตรที่นำมาใช้ ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การจัดสื่อการเรียนการสอนและการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้สนองนโยบายของรัฐด้านการศึกษาทั้งรูปแบบและแนวทางของการจัดที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา

โรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นโรงเรียน ที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กแตกต่างไปจากโรงเรียนอื่นๆคือ โรงเรียนอนุบาลเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา รับเด็กอายุ 4-6 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ชั้นคือ ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 เน้นในเรื่องความพร้อมมากกว่าการให้เรียนหนังสือจัดชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2525 : 4) การจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาไม่ใช่เป็นการศึกษาภาคบังคับ การดำเนินการจัดและการกำหนดจุดมุ่งหมายดำเนินการตามขอบเขตและนโยบายของรัฐ ซึ่งปรากฏจาก 3 แหล่ง คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 นโยบายเฉพาะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และมติของคณะรัฐมนตรี (สมชัย วุฒิปรีชา. 2530 : 2) โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้นำมากำหนดเป็นหน้าที่ และความรับผิดชอบของโรงเรียนอนุบาลในสังกัดไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2529 : 42)

1. จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในรูปของชั้นอนุบาลศึกษา ซึ่งได้กำหนดเวลาไว้ 2 ปี เพื่อเป็นตัวอย่างแก่โรงเรียนสังกัดอื่น
2. จัดการศึกษาระดับประถมศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6
3. ทดลองและวิจัยรูปแบบการจัดโรงเรียนอนุบาล ตลอดจนสื่อการเรียนการสอนและการอบรมเลี้ยงดู
4. ให้ความร่วมมือแก่หน่วยงานอื่นๆ ในการฝึกอบรมพี่เลี้ยงเด็ก
5. สาริต นิเทศ ช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
6. จัดห้องเรียนอนุบาลศึกษา หลักสูตร 1-2 ปี จำนวน 1,500 ห้องเรียน เป็นศูนย์สาริตการเรียนการสอนอนุบาลตามหลักสูตร
7. จัดระบบบริหาร ระบบงานวิชาการ ระบบการพัฒนานุเคราะห์ ระบบการนิเทศกำกับ ระบบข้อมูล และระบบคุณภาพการศึกษาระดับนี้ให้มีประสิทธิภาพตามที่กำหนด

ทั้งนี้การจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาในโรงเรียนอนุบาลจะมุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้มีความพร้อม 4 ด้านดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2525 : 5)

1. ด้านร่างกาย ส่งเสริมให้ร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรง โดยฝึกกิจนิสัยสุขนิสัยที่ดี เช่น การรักษาความสะอาด การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การออกกำลังกายและพักผ่อนให้ถูกต้องพอเพียง
2. ด้านอารมณ์และจิตใจ ส่งเสริมสุขภาพจิตให้มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส รักสวยรักงาม
3. ด้านสังคม ส่งเสริมการพัฒนาลักษณะนิสัยให้อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ปฏิบัติตนถูกต้องตามวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ฝึกนิสัยรับผิดชอบเมตตากรุณา รักการระเบียบวินัย เล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
4. ด้านสติปัญญา ส่งเสริมพัฒนาสติปัญญาให้เข้าใจคิดหาเหตุผลตัดสินใจได้ด้วยตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เกิดการเรียนรู้ตามวัยของเด็ก เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะรับการศึกษาในระดับต่อไป

ในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาเป็นภาระหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงสนองนโยบายของรัฐ โดยจัดชั้นอนุบาลศึกษา และชั้นประถมศึกษาอยู่ในโรงเรียนเดียวกัน และกำหนดจุดมุ่งหมายในการศึกษาระดับอนุบาลศึกษา แนวการจัดโรงเรียนอนุบาลในสังกัด แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษานี้ โดยรับเด็กอายุ 4-6 ปี แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ อนุบาลปีที่ 1 และอนุบาลปีที่ 2 เน้นในเรื่องความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคม และสติปัญญา มากกว่าการให้เรียนหนังสือ เพื่อให้เด็กพร้อมที่จะรับการศึกษาในระดับต่อไป โดยชั้นอนุบาลปีที่ 1 จัดการศึกษาให้กับเด็กอายุระหว่าง 4-5 ปี ส่วนชั้นอนุบาลปีที่ 2 จัดการศึกษาให้กับเด็กอายุระหว่าง 5-6 ปี ข้อกำหนดของการจัดการศึกษาอนุบาลของรัฐกำหนดให้มีระยะเวลาในการจัดการศึกษา 2 ปีการศึกษา แต่ละปีการศึกษามีเวลาไม่น้อยกว่า 38-40 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ในหนึ่งวันมีช่วงเวลาและกิจกรรมครบตามตารางกิจกรรมประจำวัน เวลาเรียนในรอบปีหนึ่งเด็กควรมีเวลามาโรงเรียนไม่น้อยกว่าที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด อัตราเฉลี่ยการมาเรียนของเด็กประจำวันไม่ควรต่ำกว่าร้อยละ 90 เด็กที่มีเวลาเรียนต่ำกว่าร้อยละ 60 ควรมีไม่เกิน ร้อยละ 5 ของนักเรียนทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2525 : 7-8)

2. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล

2.1 ความหมายของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาลคือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 15)

1. ประสบการณ์ที่จัดให้เด็ก ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กครบทุกด้านคือ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา
2. ประสบการณ์ที่จัดให้เด็ก คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง โดยการเล่นและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง
4. สภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อพัฒนาการของเด็ก

5. บุคลากรมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กและมีทักษะการจัดประสบการณ์เรียนรู้

แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาล ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนี้

1. มีร่างกายเจริญเติบโตแข็งแรงสมบูรณ์ มีความสามารถในการใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้คล่องแคล่ว และมีสุขนิสัยที่ดี

2. มีความสามารถที่จะช่วยตัวเองได้ตามวัย

3. มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

4. มีคุณธรรม และจริยธรรม

5. มีความรัก ชื่นชม และภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดั่งามของชาติ

6. เห็นคุณค่า สามารถอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

7. เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี

ความสุข

8. มีความสามารถในการใช้กระบวนการเรียนรู้ มีประสาทสัมผัสที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใช้ภาษาในการสื่อความหมายได้คล่องแคล่ว

2.2 จุดประสงค์ของการจัดประสบการณ์

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายสำหรับแนวการจัดประสบการณ์ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538 : 1-3)

หลักการ

1. ประสบการณ์ที่มุ่งเสริมสร้างพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อวางพื้นฐานชีวิตที่ดีให้แก่เด็ก

2. ประสบการณ์ที่มุ่งตอบสนองความต้องการ ความสนใจ ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เหมาะสมตามวัย

3. ประสบการณ์ที่มุ่งพัฒนาทักษะพื้นฐานเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

หลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับอนุบาล การจัดการศึกษาระดับนี้มีความแตกต่างจากระดับประถมศึกษา คือไม่ได้เป็นการศึกษาภาคบังคับ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมครบทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา นอกจากนี้ยังเป็นการปูพื้นฐานที่จะเรียนในระดับประถมศึกษาไม่ใช่ให้ ผู้เรียนอ่านออกเขียนได้คำนวณได้ดังเช่นระดับประถมศึกษาหรือตามจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลศึกษาในอดีต ที่มุ่งให้ผู้เรียนอ่าน เขียน และคิดเลข นอกจากนี้การจัดมีลักษณะพิเศษออกไปคือ ไม่มีการบังคับเรื่องเวลาเรียนของนักเรียนว่า ต้องเรียนครบกี่วัน ดังนั้นตั้งแต่พุทธศักราช 2519 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบันได้ใช้คำว่า แนวการจัดประสบการณ์แทนคำว่า หลักสูตร แต่มีการเรียกชื่อต่างๆ กันเช่น แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 พุทธศักราช 2522 สำหรับเด็ก 4-5 ขวบ จัดทำโดยหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

การจัดประสบการณ์และกิจกรรมชั้นอนุบาลในโรงเรียนนั้น เป็นการดำเนินการที่ผู้บริหาร ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด และสอดคล้องสัมพันธ์กัน การจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กชั้นอนุบาลให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามแนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาได้นั้น นอกจากผู้บริหาร ครู เป็นผู้มีความสำคัญที่สุดแล้ว ผู้ปกครอง ชุมชน และความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หน่วยงานอื่น ๆ ก็จัดได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ควรจัดให้เกิดขึ้นในโรงเรียนอนุบาลด้วย

3. ประเภทของประสบการณ์สำหรับเด็กอนุบาล

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ ซิกมันด์ ฟรอยด์ (Sigmund Freud) ได้แสดงให้เห็นว่า สังคมและการปะทะสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมจะสามารถปรับพฤติกรรม และสร้างรูปแบบวิถีทางดำเนินชีวิตให้แก่มนุษย์ได้ตั้งแต่บุคคลแรกเกิดจนถึงวัยผู้ใหญ่ตอนต้น

โดยสิ่งแวดล้อมที่เป็นบุคคลจะจำกัดอยู่เพียงบิดามารดา พี่น้อง เพื่อน ๆ และครูเท่านั้น บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการให้ประสบการณ์พื้นฐานต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก (Dinkmeyer. 1976 ; 78-178) ซึ่งครูสามารถจัดประสบการณ์ต่างๆ ให้กับเด็กได้ โดยครูเป็นผู้ปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์โดยมีวิธีการคือ

3.1 การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน ควรจัดให้มีดังต่อไปนี้คือ

3.1.1 มุมบ้าน มุมร้านค้า มุมวัด มุมหมอ มุมเกษตร ฯลฯ จัดเพื่อให้เด็กเล่นในสิ่งที่ตนชอบ สิ่งที่จะได้ควบคู่กันมาคือ การใช้ภาษา การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน การพัฒนาทางอารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา สื่ออุปกรณ์ในมุมนี้ได้แก่ เครื่องครัว เครื่องใช้ในบ้าน เช่น เสื้อ หมอน กระบอก ตุ๊กตา เสื้อผ้าตุ๊กตา เครื่องแบบของคนอาชีพต่าง ๆ เช่น หมอ ตำรวจ ทหาร เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น กระบุง ตะกร้าไม้คาน เครื่องมือจับปลา รองเท้า และเสื้อผ้าที่ไม่ใช่แล้ว สำหรับเด็กแสดงบทบาทสมมติ อุปกรณ์เหล่านี้ควรทำขึ้นวางหรือจัดวางไว้ในลังไม้ ลังกระดาษ แยกเป็นหมวดหมู่ ไม่ควรใช้ของที่ทำด้วยแก้ว กระเบื้องหรือพลาสติกที่ใช้สีเป็นอันตรายกับเด็ก การจัดมุมอาจจะจัดหมุนเวียนกันไป ไม่จำเป็นต้องจัดทั้งมุมหมอ มุมบ้าน มุมวัด ฯลฯ พร้อมๆ กันภายใน 1 วันแต่ควรคำนึงถึงความเหมาะสมของหน่วยประสบการณ์ ความต้องการของเด็กและประสบการณ์เป็นหลัก

3.1.2 มุมหนังสือ แม้จะไม่มีการสอนอ่านเขียน สำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษา การหาภาพสวย ๆ นิทานมาจัดวางไว้ ย่อมเป็นสิ่งจูงใจให้เด็กมาจับต้องเปิดดูเป็นการปลูกฝังนิสัยการอ่านไปโดยไม่รู้ตัว สิ่งประกอบสำหรับมุมนี้คือ เสื้อ หมอน รูปทรงต่าง ๆ จะช่วยจูงใจให้เด็กอยากนั่งนอนอ่านหนังสือในท่วงท่าสบาย ๆ ก่อให้เกิดความเพลิดเพลินทั้งที่อ่านไม่ได้ แต่ก็สนุกสนานเพลิดเพลินกับรูปสวย ๆ เหล่านั้น ยิ่งเป็นนิทานที่ครูเล่าให้ฟังบ่อย ๆ เด็กจะสามารถนำไปเล่าต่อได้อย่างแม่นยำ

3.1.3 มุมธรรมชาติศึกษาหรือมุมวิทยาศาสตร์ เป็นมุมที่เด็กจะมาศึกษาหาความรู้ด้วยการสังเกต ทดลองด้วยตนเอง จึงต้องจัดหาอุปกรณ์เหล่านี้ เช่น เครื่องชั่ง ตัวอย่าง พืชเมล็ดพืช เปลือกหอย สาลี กระดาษ หินชนิดต่าง ๆ ฯลฯ นำมาจัดให้เป็นหมวดหมู่

3.1.4 มุมบล็อก บล็อกในที่นี้หมายถึง แท่งไม้ หรือวัสดุทดแทนอย่างอื่น เช่น กล้องชนิดต่าง ๆ บล็อกแต่ละชุดอาจจะมีแบบและจำนวนแตกต่างกัน บางชุดมีขนาดเล็ก มีจำนวนเพียง 20 ชิ้น บางชุดก็มีขนาดใหญ่จำนวนอาจมากถึงร้อยกว่าชิ้น บล็อกเหล่านี้อาจทำขึ้นเองได้จากเศษไม้นำมาตกแต่งให้เป็นรูปทรง ข้อควรระวังคือ ต้องขัดให้เรียบ ไม่มีเหลี่ยม แยกเก็บใส่กล่องหรือลังไว้ ถ้าไม่ต้องการเกิดเสียงรบกวนเวลาเล่นก็หาเสื้อปูลบรองมุมนี้ไว้ พอที่เด็กจะนั่งเล่นได้คราวละ 3-4 คน และควรให้ห่างจากมุมหนังสือ ซึ่งเป็นมุมที่ต้องการความสงบเงียบ

การเล่นตามมุม การเล่นที่สอดคล้องต่อการพัฒนาการและสนองความต้องการของเด็กภายในห้องเรียนคือ การเล่นตามมุม การที่เด็กได้เล่นกับของเล่นหลาย ๆ อย่างจะช่วยให้เด็กคิดค้นและแก้ปัญหาด้วยตนเอง

การจัดกิจกรรมการเล่นตามมุมควรทำดังนี้

- (1) จัดหาของเล่นที่เหมาะสมและไม่เป็นอันตรายต่อเด็ก
- (2) จัดหาของเล่นตามมุม และเพียงพอกับจำนวนเด็ก
- (3) แนะนำการเล่น และการเก็บเข้าที่หลังจากเล่นแล้ว โดยให้เด็กเป็นผู้รับผิดชอบ
- (4) มีการสาธิต แนะนำการเล่นของใหม่ ๆ และชี้ให้เห็นอันตรายจากการเล่นที่ไม่ถูกวิธี
- (5) บางครั้งครูต้องร่วมเล่นกับเด็ก และคอยกระตุ้นให้เด็กเล่นหลายมุม โดยหมุนเวียนกัน
- (6) เมื่อมีปัญหาจากการเล่น ครูกระตุ้นให้เด็กคิดแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง
- (7) เมื่อเลิกเล่นแล้ว ให้เด็กเก็บของเล่นเข้าที่ให้เรียบร้อย และตรวจของเล่นให้ครบ

3.1.5 กระดาษทรายในมุมห้องเรียนเพื่อให้เด็กมีโอกาสดัดแปลงเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเด็ก เช่น เรื่องบ้าน จัดแบ่งเป็นส่วนที่ต้นไม้ รั้ว คน สัตว์เลี้ยง จึงต้องจัดหาอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องไว้ ควรวางกระบะให้อยู่ในระดับที่จะยืนเล่นได้ และเตรียมอุปกรณ์ไว้ให้ เช่น ถ้วย ดวง ขวด ช้อน ตัวสัตว์พลาสติก ฯลฯ เพื่อให้เด็กนำมาจัดตามความคิดสร้างสรรค์ของเด็กเอง

นอกจากมุมเล่นแล้วยังมีกระดานぱ้ยในห้องเรียน กระดานぱ้ยมีความจำเป็น ต้องใช้หลายอย่าง เช่น เป็นที่แสดงผลงานทางด้านศิลปะซึ่งมีจำนวนมาก เนื่องจากผลงานที่ แสดงนั้นไม่ได้คำนึงว่าจะเป็นผลงานที่ดีที่สุด สวยที่สุด แต่ควรจะนำมาแสดงให้ทั่วถึงเพื่อ ให้เด็กเจ้าของผลงานเกิดความกล้าแสดงออก มั่นใจ มีกำลังใจที่อยากจะทำผลงานอาจ จะแสดงที่ぱ้ยหรือวางแสดงไว้บนโต๊ะบนชั้นวางของ (สำนักงานคณะกรรมการการประณม ศึกษาแห่งชาติ, 2530 : 25-27)

จะเห็นได้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน เพื่อให้เด็กได้เล่นในสิ่งที่ ตนชอบ เด็กได้ใช้ภาษา ปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนได้พัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ สังคม และ สติปัญญา ได้ปลูกฝังนิสัยการอ่านให้กับเด็กโดยไม่รู้ตัว มีความคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกมี ความมั่นใจ และมีกำลังใจอยากทำงาน เด็กได้ศึกษาหาความรู้ด้วยการสังเกต ทดลองด้วย ตนเอง โดยจัดเป็นมุมต่าง ๆ ภายในห้องเรียน เช่น มุมบ้าน มุมร้านค้า มุมหมอ มุมเกษตร มุมหนังสือ มุมวิทยาศาสตร์ มุมบล็อก กระบะทราย และมีぱ้ยแสดงผล ของเด็ก

3.2 การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน เป็นการ จัดสภาพแวดล้อมที่มี ความสำคัญไม่น้อยกว่าสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนเลย การจัดสภาพแวดล้อมภาย นอกห้องเรียนแยกเป็น 2 ส่วน คือ ในร่มและกลางแจ้ง ในร่ม หมายถึง บริเวณนอกห้อง เรียนแต่อยู่ใต้ชายคา อาจเป็นระเบียงหรือศาลา ส่วนกลางแจ้ง หมายถึง บริเวณนอกชาย คาออกไป ไม่ได้หมายถึงกลางแจ้ง เพราะกิจกรรมสำหรับเด็กควรต้องมีร่มเงา เช่น ใต้ต้นไม้ เป็นต้น

3.2.1 ที่เล่นน้ำ เด็กทั่วไปชอบที่เล่นน้ำ การเล่นน้ำ นอกจากสร้างความ พื่อใจให้เด็กแล้วยังเป็นการให้ความรู้แก่เด็กอีกด้วย เด็กจะเรียนรู้ว่าน้ำเป็นของเหลว เมื่อ อยู่ในภาชนะใดก็จะมีรูปร่างเหมือนภาชนะนั้น เมื่อถูกผ้าจะทำให้เปียก นอกจากนี้ยังจะได้ ความรู้เกี่ยวกับปริมาตรโดยการกรอกใส่ขวดตวงด้วยถ้วยเป็นการเรียนรู้โดยการ เล่น อุปกรณ์ที่ใส่น้ำ อาจเป็นถังที่สร้างขึ้นโดยเฉพาะหรืออ่างน้ำวางบนขาตั้งที่มั่นคง ความสูง พอที่เด็กจะยืนเล่นได้พอดี สำหรับเด็กควรมีผ้าพลาสติกคาดกันเปียกเสื้อผ้าวัย

3.2.2 บล็อกกลวง หมายถึง แท่งไม้กลวง เช่น อาจทำด้วยไม้กล่องเปล่า ห่อกระดาษทาสีให้ดูเหมือนอิฐ เด็กจะนำไปใช้ในการก่อสร้าง ซึ่งการก่อสร้างอาจไม่เสร็จใน 1 วัน หรือในช่วงเวลาที่กำหนด ครูต้องไม่สั่งหรือเด็กจะเป็นผู้รู้เอง ครูเป็นผู้แนะนำให้เก็บเข้าที่อย่างเป็นระเบียบ

3.2.3 มุมช่างไม้ วัสดุของเด็กกำลังต้องการออกกำลังในการเคาะตอก ซึ่งกิจกรรมนี้จะช่วยในการพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง และช่วยฝึกการใช้มือและตาให้สัมพันธ์กัน นอกจากนี้ยังจะเป็นการฝึกให้ทำงานช่วยปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้เป็นอย่างดี ทั้งยังส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ด้วย มุมนี้ควรจัดในที่ร่มนอกห้อง ครูจะต้องแนะนำการเล่นไม่นำเครื่องมือไปตอกทุบผู้อื่น ขนาดของโต๊ะและวัสดุให้เหมาะกับตัวเด็ก

3.2.4 บ่อทราย ทรายเป็นสิ่งที่เด็ก ๆ ชอบเล่น เพราะทรายเมื่อขึ้นจะก่อเป็นรูปต่าง ๆ ได้ รวมทั้งการนำวัสดุอื่นมาประดับตกแต่ง เช่น กิ่งไม้ ดอกไม้ เปลือกหอย ฟิมพ์ขนม ที่ตักทราย ฯลฯ เป็นการตกแต่งตามจินตนาการของเด็ก ปกติบ่อทรายจะอยู่กลางแจ้ง ทำขอบกันเพื่อมิให้กระจัดกระจาย รูปของบ่ออาจจะเป็นรูปเหลี่ยมหรือกลม แต่ต้องไม่เป็นมุมแหลม เพราะจะเกิดอันตราย นอกจากนี้ควรมีวิธีการปิดกันมิให้สัตว์เลื้อยคลานไปทำความสกปรกด้วย

3.2.5 เครื่องเล่นในสนาม ได้แก่ เครื่องเล่นสำหรับปีนป่าย เช่น โดมต้นไม้แห่งวางนอน ตาข่ายสำหรับปีน เครื่องเล่นสำหรับโยกหรือไกว เช่น ม้าไม้ ชิงช้า ม้านั่งโยก เครื่องเล่นสำหรับหมุน เช่น ม้าหมุน พวงมาลัยสำหรับหมุนเล่น บาร์โหนสำหรับเด็กขนาดเล็ก ราวหรือต้นไม้สำหรับหัดเดินทรงตัว

การติดตั้งเครื่องเล่น ควรติดตั้งบนพื้นสนามหญ้าเพื่อจะได้ปลอดภัยในการเล่น และควรติดตั้งให้ห่างกันพอสมควร เมื่อเกิดการพลัดตกหกล้มจะได้ไม่พาดถูกคนหรือเครื่องเล่นอื่น นอกจากนี้ควรมีการตรวจสอบสภาพของเครื่องเล่น มีการซ่อมแซมให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรง ปลอดภัยเสมอ

3.2.6 บ้านตุ๊กตา เป็นบ้านจำลองสำหรับให้เด็กเล่น จำลองแบบบ้านจริง อาจทำด้วยเศษวัสดุประเภทสังกะสี ผ้าใบ กระสอบป่านมีอุปกรณ์การเล่น เช่น หม้อ เตา ชาม อ่าง เเค่รีด เครื่องครัว ตุ๊กตาสมมุติเป็นบุคคลในครอบครัวหรือห้องเสื้อผ้าสำหรับผลิตเปลี่ยนเล่นบทบาทสมมุติ มีการตกแต่งบริเวณใกล้เคียงให้เหมือนบ้านจริง ๆ อย่างไรก็ตามสภาพของบ้านตุ๊กตาไม่ควรจะให้ห่างไกลกับสภาพบ้านจริงมากนัก ในบางครั้งอาจจะจัดสถานการณ์เป็นร้านขายของสถานที่ทำการต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2530 : 27-29)

การจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนจัดเป็น 2 ส่วน คือ ในร่ม หมายถึง บริเวณนอกห้องเรียน แต่อยู่ใต้ชายคาอาจเป็นระเบียงหรือศาลา และกลางแจ้ง หมายถึง บริเวณนอกชายคาออกไป แต่ไม่ใช่กลางแจ้ง เพราะกิจกรรมสำหรับเด็กต้องมีร่มเงา เช่น ใต้ต้นไม้ เป็นต้นเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อให้แข็งแรง และช่วยฝึกการใช้มือและตาให้สัมพันธ์กัน ช่วยปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้เป็นอย่างดี ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมที่จัดได้แก่ ที่เล่นน้ำ บล็อกกลวง มุมช่างไม้ บ่อทราย เครื่องเล่นในสนาม บ้านตุ๊กตา เป็นต้น

กิจกรรมการเล่นกลางแจ้งช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของกล้ามเนื้อ รวมทั้งความแข็งแรง และการประสานสัมพันธ์ของกล้ามเนื้อจนเกิดความคล่องตัวว่องไวและแม่นยำในการเคลื่อนไหวและปฏิบัติกิจกรรมส่งผลต่อพัฒนาการด้านร่างกาย ทั้งยังส่งเสริมบุคลิกภาพที่สง่างาม และยังช่วยฝึกทักษะด้านการคิดแก้ปัญหาที่เกิดจากการเล่นอีกด้วย

3.3 การจัดสื่อการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนระดับอนุบาลศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้แก่เด็ก สื่อการเรียนการสอนแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุและสื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์

3.3.1 สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุ โรงเรียนควรจัดหาให้เพียงพอ จัดให้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้คล่องตัวเมื่อต้องการจะใช้อยู่ วัสดุที่โรงเรียนควรจัดหามีดังนี้ คือ

วัสดุประเภทหนังสือ ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ แนวการจัด
ประสบการณ์

วัสดุประเภทต่าง ๆ ได้แก่ รูปภาพ บัตรภาพประกอบคำบรรยาย
แผนภูมิต่าง ๆ

3.3.2 สื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์ คืออุปกรณ์นอกห้องเรียน
อุปกรณ์ในห้องเรียน

(1) อุปกรณ์นอกห้องเรียน แบ่งเป็นอุปกรณ์ประจำตัวเด็กอนุบาล
เครื่องเล่นสนาม ได้แก่ ชิงช้า กระดานลื่น บาร์โหน กระดานหก บ่อทราย ม้าหมุน
ราวไต่ ไคร่งไต่ อุปกรณ์ที่ทำจากวัสดุต่าง ๆ เช่น อนุโมงค์ ถังเหล็ก ยางรถยนต์ ฯลฯ
อุปกรณ์ประจำโรงเรียน ได้แก่ ป้ายชื่อโรงเรียน เสาคง ธงชาติ ป้ายสถิติต่าง ๆ ป้าย
นิทรรศการ เครื่องวัดส่วนสูง สายวัดตัว เครื่องใช้สัญญาณบอกเวลา แผนที่บริเวณ
โรงเรียน แผนที่ประเทศไทย ถังขยะ ฯลฯ

(2) อุปกรณ์ในห้องเรียน แบ่งเป็น
อุปกรณ์สำหรับเล่นในร่ม ได้แก่ ภาพต่อ อุปกรณ์ฝึกเชาว์
แท่งไม้บ้านจำลอง กระบะทราย ฯลฯ

อุปกรณ์ประกอบบทเรียน ได้แก่ ลูกคิด แผนภูมิ ภาพพลิก
เครื่องชั่ง ตวง เครื่องเคาะจังหวะ เมล็ดพืช เครื่องหมายจราจร ลูกโลก ฯลฯ

อุปกรณ์ประจำห้องเรียน ได้แก่ ภาพสำหรับประดับฝาผนัง
ปฏิทินพระบรมฉายาลักษณ์ พระพุทธรูป ป้ายห้อง ป้ายแสดงจำนวนนักเรียน ฯลฯ

จะเห็นได้ว่าสื่อการเรียนการสอนมีความจำเป็นมากในการจัดกิจกรรมและ
ประสบการณ์ให้แก่เด็กระดับอนุบาลศึกษา สามารถแบ่งสื่อการเรียนการสอนได้ 2 ประเภท
คือ สื่อการเรียนการสอนประเภทวัสดุ ได้แก่ วัสดุสิ้นเปลือง วัสดุประเภทหนังสือ วัสดุ
ประเภทต่าง ๆ และสื่อการเรียนการสอนประเภทอุปกรณ์ ได้แก่ อุปกรณ์นอกห้องเรียน
อุปกรณ์ในห้องเรียน

4. การจัดกิจกรรมในชั้นอนุบาลศึกษา

เพื่อให้การจัดประสบการณ์ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงกำหนดหลักการจัดกิจกรรม ดังนี้ (2538 : 10)

1. จัดกิจกรรมโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน
2. จัดกิจกรรมโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และจัดสัดส่วนให้พอเหมาะกับความสามารถของเด็กแต่ละวัย
3. จัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรง ในสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการปฏิบัติจริงให้มากที่สุด
4. จัดกิจกรรมให้เด็กเรียนรู้หลายรูปแบบ เช่น การทดลอง ทัศนศึกษา การสนทนา แสดงความคิดเห็น ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง ฯลฯ ให้เด็กได้มีโอกาสทำงานทั้งเป็นรายบุคคล ทั้งกลุ่มย่อย และกลุ่มใหญ่
5. จัดกิจกรรมให้มีลักษณะสมดุลกัน เช่น ในห้องเรียนและนอกห้องเรียนสงบ และเคลื่อนไหว กิจกรรมที่เด็กเป็นผู้ริเริ่ม และครูเป็นผู้ริเริ่ม
6. จัดกิจกรรมที่ยึดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น เหมาะสมกับสภาพ ความเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งแวดล้อม
7. จัดกิจกรรมสอดแทรกการอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ
8. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ตามกำหนดวัน และพิธีทางศาสนาของท้องถิ่น

การจัดกิจกรรมชั้นอนุบาลศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จัดหลักการทั่วไปของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดไว้เพื่อเป็นแนวปฏิบัติของโรงเรียนอนุบาลในสังกัดมีดังนี้

1. การเรียนการสอนในระดับอนุบาลศึกษา เน้นการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้มีความพร้อมแทนการสอนหนังสือ
2. การจัดกิจกรรมและประสบการณ์ควรยึดถือแนวการจัดประสบการณ์

3. การจัดกิจกรรม และประสบการณ์ภาคเช้าควรเป็นกิจกรรมที่จัดตามแผนการจัดประสบการณ์ ภาคบ่ายเป็นเวลาพักผ่อนและกิจกรรมเสริมประสบการณ์

4. โรงเรียนไม่ควรกำหนดกิจกรรมที่จัดให้เด็กอนุบาลไว้ตายตัวควรยืดหยุ่น หมุนเวียนได้ กิจกรรมที่เหมาะสมต่อเด็กได้แก่ การสนทนา เพลง ดนตรี การเคลื่อนไหว ตามจังหวะ ฟังนิทาน การเล่นกลางแจ้ง ศิลปะ การเล่นอิสระ และการเล่นเกมการศึกษา

5. การจัดเวลาสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ควรจัดให้มีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่มุ่งเน้นด้านใดด้านหนึ่ง โดยเฉพาะในการจัดกิจกรรมควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

การจัดกิจกรรมและการพักผ่อนให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก

กิจกรรมแต่ละครั้งควรใช้ระยะเวลาสั้น ๆ ตามระยะความสนใจเด็ก คือ

15-20 นาที

กิจกรรมที่จัดไม่ควรให้เด็กเคร่งเครียด ควรจัดกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวและใช้การเคลื่อนไหวแต่น้อยสลับกันไปเพื่อเด็กจะได้ไม่เหนื่อย

กิจกรรมที่จัดให้เด็กควรยืดหยุ่นตามความเหมาะสมของเด็ก

ลักษณะของประสบการณ์และกิจกรรม ควรมีลักษณะสำคัญ คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2530 : 1-2)

1. เนื่องจากเด็กมีความสามารถไม่เท่าเทียมกันทุกคน จึงควรจัดกิจกรรมที่เปิดกว้างให้เด็กได้ทำตามความสามารถของตน เช่น การวาดภาพ การปั้น การฉีก ตัด ปะ

2. กิจกรรมควรมีหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การทดลอง การพาไปทัศนศึกษา การศึกษาดูด้วยตนเอง เป็นต้น

3. กิจกรรมควรจัดให้มีความสมดุล เพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กที่จำเป็นจะต้องได้รับการส่งเสริมในพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่ไม่เท่าเทียมกัน

* จากหนังสือแนวการจัดกิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539) ได้เสนอกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กก่อนประถมศึกษาที่ครูควรจัดให้เด็กเป็นประจำทุกวันคือ (คณะบรรณาธิการ. 2540 : 80

1. กิจกรรมเสรี หมายถึง กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่น มุมประสบการณ์ หรือศูนย์การเรียนรู้ ได้แก่ มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมบทบาทสมมติ มุมหมอ มุมร้านค้า มุมวิทยาศาสตร์ หรือมุมธรรมชาติศึกษา มุมเล่นน้ำ หรือมุมเล่นทราย

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะ และการประดิษฐ์ เป็นเครื่องมือ ได้แก่ การวาดภาพระบายสี การเล่นสี การพับ ฉีก ตัด ปะ การปั้น การประดิษฐ์เศษวัสดุ

3. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมในวงกลม หรือกิจกรรมกลุ่ม ที่เด็กมีโอกาส ฟัง พูด คิด และปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องที่เรียน ได้แก่ การสนทนา อภิปรายซักถาม การเล่านิทาน การเล่นบทบาทสมมติ การร้องเพลง การเล่นเกม การท่องคำคล้องจอง การศึกษานอกสถานที่

4. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก การทำงานประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่าง ๆ ช่วยให้เกิดร่างกายแข็งแรง อารมณ์แจ่มใส ได้แก่ การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นน้ำ เล่นทราย ถีบจักรยาน เล่นเกม

5. กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ หมายถึง กิจกรรมที่ให้มีการเคลื่อนไหว ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามจังหวะอย่างอิสระ โดยใช้เสียงเพลง การเคาะจังหวะ เพื่อให้เด็กมีจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ การร้องเพลง คำคล้องจอง การเคลื่อนไหวตามความคิดสร้างสรรค์

6. เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่มีกฎกติกาต่างๆ เพื่อฝึกการสังเกต พัฒนากระบวนการคิด และเกิดความคิดรวบยอด โดยเด็กเล่นคนเดียว หรือเป็นกลุ่ม ได้แก่ เกมจับคู่ เกมแยกประเภท จัดหมวดหมู่ เกมเรียงลำดับ เกมการสังเกต รายละเอียดของภาพ เกมหาความสัมพันธ์

4.1 การจัดกิจกรรมประจำวัน

การอนุบาลศึกษามีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมพัฒนาการ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมที่จัดควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายและจัดให้สอดคล้องกัน คือให้เด็กได้รับการพัฒนาทุกด้านในทุกวันและทุกประสบการณ์ การสอนในระดับอนุบาลศึกษาจึงเป็นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้กระทำเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของตนทุกด้าน โดยครูเป็นผู้จัดกิจกรรมเตรียมไว้ให้ แต่เด็กจะเป็นผู้เลือกและลงมือกระทำด้วยตนเอง

ราศี ทองสวัสดิ์ (2529 : 41-42) ได้เสนอหลักการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กระดับอนุบาลศึกษาไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมในแต่ละวัน ต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ กิจกรรมที่จัดต้องมีหลาย ๆ แบบได้แก่ การจัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นรายบุคคล คือเป็นกิจกรรมที่เด็กอาจเลือกทำด้วยตนเองให้มากที่สุด ประมาณ 75 เปอร์เซ็นต์ จัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นกลุ่มเล็ก ประมาณ 15 เปอร์เซ็นต์ จัดกิจกรรมให้เด็กทำรวมกันทั้งหมดประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งกิจกรรมที่จัดควรมีทั้งในและนอกห้องเรียนในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน และกิจกรรมที่จัดให้ต้องมีทั้งกิจกรรมสงบ ได้แก่ การสนทนา การฟังนิทานหรือเพลง การดูหนังสือ การเล่นเครื่องเล่นในห้องเรียน กิจกรรมที่ต้องออกกำลัง ได้แก่ การเล่นเครื่องเล่นสนาม การเล่นทรายและน้ำ การเคลื่อนไหว การเล่นเกมแบบไม่จับ การเล่นเกมแบบข้างไม้ การทำสวน การเลี้ยงสัตว์

2. การกำหนดกิจกรรมเมื่อได้หลักเกณฑ์ในการจัดแล้วสามารถนำมากำหนดเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ (ศิลปะศึกษา) กิจกรรมกลุ่มหรือกิจกรรมในวงกลม การเล่นเกม การเล่นเกมกลางแจ้ง และการเล่นเกมการศึกษา

3. การจัดกิจกรรมลงในตารางกิจกรรมประจำวันสามารถแยกได้ 3 ประเภท คือ

3.1 กิจกรรมที่ต้องออกกำลังหรือสำรวจจิตใจ มุ่งความสนใจไปยังคำพูดของครูหรือเพื่อน ได้แก่ การเคลื่อนไหวและจังหวะและกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมประเภทนี้สำหรับเด็ก 5 ขวบ ไม่ควรใช้เวลาเกิน 20 นาที หากนานกว่านี้เด็กอาจเหน็ดเหนื่อยหรือเบื่อหน่าย

3.2 กิจกรรมที่เด็กทำอย่างเสรี เช่น การเล่นเกมต่าง ๆ ในห้องหรือการเล่นกลางแจ้ง กิจกรรมประเภทนี้เด็กจะทำความสนุกสนานเพลิดเพลิน แม้จะใช้นานขึ้นก็ยังไม่เบื่อหน่าย โดยทั่วไปมักจะจัดในช่วงเวลา 30-40 นาที

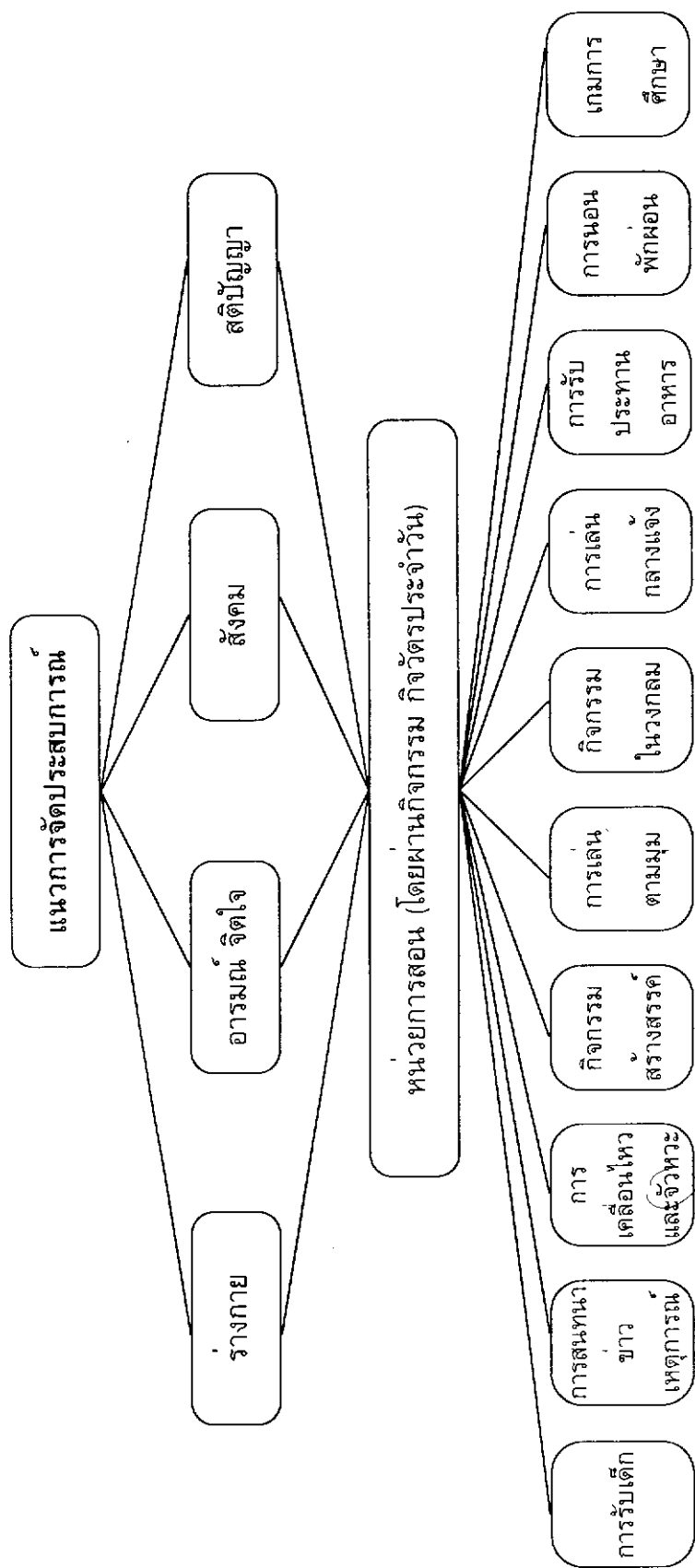
3.3 กิจกรรมการเล่นที่มีกติกา ได้แก่ เกมการศึกษา เวลาที่กำหนดให้จะอยู่ระหว่างประเภทที่ 1 และ 2 คือประมาณ 25-30 นาที

เพื่อให้การจัดประสบการณ์ได้บรรลุเป้าหมาย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2538 : 5) ได้กำหนดตารางกิจกรรมประจำวันไว้ดังนี้

ตารางกิจกรรมประจำวัน

08.00 - 08.15 น.	รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบภาพ บันทึกคำพูดเด็กพาเด็กไปห้องน้ำ
08.15 - 08.30 น.	เคารพธงชาติและสวดมนต์
08.30 - 08.40 น.	สำรวจการมาโรงเรียน สันทนาการและเหตุการณ์
08.40 - 09.00 น.	กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.00 - 10.00 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และการเล่นตามมุม
10.00 - 10.10 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.10 - 10.30 น.	กิจกรรมในวงกลม
10.30 - 11.00 น.	การเล่นกลางแจ้ง
11.00 - 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
12.00 - 14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00 - 14.20 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20 - 14.30 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
14.30 - 14.50 น.	เกมการศึกษา
14.50 - 15.00 น.	สรุป เตรียมตัวกลับบ้าน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำตารางกิจกรรมประจำวันไปใช้ว่า จะต้องศึกษาตารางกิจกรรมประจำวันให้เข้าใจก่อนว่าในแต่ละวันจะจัดกิจกรรมอะไรให้กับเด็กบ้าง ตารางที่เสนอไว้นั้นเหมาะสมกับสภาพโรงเรียนหรือไม่ หากมีความจำเป็นผู้ใช้สามารถปรับตารางกิจกรรมประจำวันให้เหมาะสมกับเวลา เหตุการณ์ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี สภาพชุมชนและท้องถิ่น แต่ทั้งนี้ต้องมีครบทุกกิจกรรม และโครงสร้างแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กระดับอนุบาลศึกษา ได้กำหนดการจัดกิจกรรมในลักษณะบูรณาการขึ้นเป็นหน่วยการสอนให้เด็กได้ทำกิจกรรม กิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับพัฒนาการดังแผนภูมิ



ภาพประกอบ 1 แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา

ที่มา : กองวิชา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

4.2 ประเภทของกิจกรรม

การเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษาที่เหมาะสม ได้แก่ การเรียนปนเล่นทุกกิจกรรมในตารางกิจกรรมประจำวันสามารถพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทุกด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2537 : 4-40) คือ

4.2.1 กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นการส่งเสริมทักษะของการเคลื่อนไหวและจังหวะอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะไม่เกิดขึ้นในทันทีทันใดต้องอาศัยกระบวนการฝึกเด็กต้องได้รับการแนะแนวทางและการเสริมแรงอย่างถูกวิธี เพื่อกระตุ้นให้เกิด การคิด เพราะการพูดกระตุ้นให้คิด เด็กจะตั้งใจนาน การเสริมแรงเมื่อทำให้ได้ดีเด็กจะมีมานะ และเด็กจะมีพฤติกรรม ดังนี้

- (1) เด็กกล้าแสดงออก
- (2) เด็กทำท่าทางอย่างมั่นใจ
- (3) เด็กมีความสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรม
- (4) เด็กร่วมกิจกรรมด้วยความสนใจตลอดกิจกรรม
- (5) เด็กแสดงท่าทางได้หลากหลาย

การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ ควรให้เด็กเริ่มเคลื่อนไหวและแสดงออกด้วยตนเองทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม เปิดโอกาสให้เด็กคิดทำตามจินตนาการ อาจจะมีการใช้สื่ออื่น ๆ ประกอบการเคลื่อนไหวทั้งในส่วนที่เป็นกิจกรรมพื้นฐานและส่วนที่สัมพันธ์กับเนื้อหา

บรรยากาศในการทำกิจกรรมจะอบอุ่น สนุกสนานรื่นเริง และควรจบบกิจกรรมด้วยการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ เช่น การนั่งในท่าที่สบาย มีลักษณะสงบพร้อมที่จะทำกิจกรรมอื่นต่อไป

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อออกกำลังกายโดยการเคลื่อนไหวและพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่
2. เพื่อฝึกความจำและสามารถปฏิบัติตามคำสั่ง
3. เพื่อฝึกจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
4. เพื่อฝึกความมีระเบียบวินัย
5. เพื่อเรียนรู้จังหวะ และฝึกวินัย
6. เพื่อฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตาม เช่น การปฏิบัติตามคำสั่งและสัญญาณ

แนวการดำเนินกิจกรรม แยกได้เป็น 2 ส่วนคือ

1. กิจกรรมพื้นฐาน เป็นการฝึกทดลองถึงสัญญาณที่จะใช้ในการเคลื่อนไหว

และจังหวะ

2. กิจกรรมสัมพันธ์กับเนื้อหา

2.1 ให้เด็กแสดงท่าทางเลียนแบบตามสิ่งต่างๆหรือบุคคลที่สอดคล้องกับหน่วยประสบการณ์ที่จัดอยู่ในสัปดาห์นั้น เช่น หน่วยสัตว์เลี้ยง โรงเรียนของเรา เป็นต้น

2.2 ร้องเพลงหรือเล่าเรื่องให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กคิดท่าทางเคลื่อนไหวต่าง ๆ เพื่อฝึกคิดสร้างสรรค์

2.3 ครูสร้างบรรยากาศให้เด็กมั่นใจที่จะแสดงออก

2.4 หลังจบกิจกรรมเข้าจังหวะ ครูควรให้เด็กพักผ่อนนิ่ง ๆ ก่อนที่จะทำกิจกรรมต่อไป

4.2.2 กิจกรรมสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแสดงออกทางผลงานตามความสามารถที่เด็กสังเกตเห็น รับรู้ เข้าใจ และมีปฏิกิริยาตอบสนองโดยคิด และทำได้ ผลงานที่แสดงออกตามความคิดของตนเอง ซึ่งผลงานนั้นเป็นสิ่งใหม่สำหรับเขา เด็กจะพึงพอใจที่ได้แสดงออกตามรูปแบบของตนเอง ซึ่งครูมีเทคนิคในการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กโดย

(1) จัดกิจกรรมหลาย ๆ อย่างไม่ซ้ำซาก

(2) ระหว่างเด็กปฏิบัติกิจกรรม ครูคอยกระตุ้นเสริมแรงให้เด็กคิดสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ

(3) ให้เด็กเสนอผลงาน เล่าเรื่อง อภิปราย ชักถาม

(4) นำผลงานของเด็กทุกคนแสดงไว้ โดยจัดแสดงผลงานหมุนเวียนกันไป

กิจกรรมสร้างสรรค์หรือกิจกรรมศิลปะศึกษา เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เลือกกิจกรรมตามความสนใจและความสามารถของตนเอง

กิจกรรมสร้างสรรค์ต้องจัดให้เด็กทุกวัน อาจจะเป็นการวาดภาพ ระบายสี การพิมพ์ภาพ การปั้น พับ ฉีก ปะ การร้อย และการประดิษฐ์ เป็นต้น ครูอาจจะจัด วัน ละ 3-4 กิจกรรมให้เด็กเลือกทำอย่างน้อยวันละ 2 กิจกรรม และหมุนเวียนกันไปตาม ความสนใจ เช่น อาจจะทำกิจกรรมปั้นก่อนแล้วจึงเข้ากลุ่มทำกิจกรรมวาดภาพ และ เมื่อ เสร็จแล้วก็ไปเล่นตามมุมได้

กิจกรรมศิลปศึกษา มีพอสังเขปดังนี้

1. การวาดภาพระบายสี เด็กวัยก่อนประถมศึกษาวาดรูปและระบายสีตาม ความรู้สึกของตนเอง ซึ่งอาจจะเป็นภาพสัญลักษณ์ ลวดลายสีเส้นต่างๆที่เด็กอาจจะใช้ แทนคำพูดและความรู้สึกของตน เด็กจะได้ผ่อนคลายอารมณ์และรู้สึกเป็นอิสระ

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านอารมณ์จิตใจ
2. เพื่อส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือและตา
3. เพื่อส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการ
4. เพื่อผ่อนคลายความเครียด

2. การพิมพ์ภาพ การพิมพ์ภาพช่วยให้เด็กได้เข้าใจในสัญลักษณ์ของรูปทรง ต่างๆ เน้นการสัมผัสผิวของวัสดุที่ใช้พิมพ์ได้ ช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาการ ทางอารมณ์และจิตใจ และพัฒนาการทางร่างกาย

3. การปั้น เป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนากล้ามเนื้อมือให้กับเด็ก และยังช่วยให้ เด็กสนุกและประสบผลสำเร็จเพราะทำได้ง่ายและจะทำอย่างไรก็ได้ นอกจากนี้ยังช่วยผ่อนคลายความเครียดได้ด้วย

4. การพับ ฉีก ตัด ปะ เด็กจะสนใจหนังสือและรูปภาพต่างๆจากนิตยสาร ฉะนั้นครูสามารถนำภาพต่าง ๆ มาให้เด็กตัดตกแต่งประดิษฐ์เป็นรูปต่างๆขึ้นตามความ คิดสร้างสรรค์ของตนได้ นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายอีกด้วย

5. งานประดิษฐ์ เช่น การร้อยดอกไม้ ร้อยลูกปัด ประดิษฐ์สิ่งของจากกล่อง หรือเศษวัสดุ ฯลฯ เป็นกิจกรรมที่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาชอบ ครูจึงควรจัดสลับให้ เด็กทำ แต่ควรคำนึงถึงความยากง่ายที่เหมาะสมกับเด็ก

4.2.3 กิจกรรมในวงกลม คือกิจกรรมที่เด็กส่วนใหญ่มารวมกันเพื่อทำกิจกรรมเดียวกัน เช่น การฟังนิทาน การทดลอง ซึ่งสัมพันธ์ กับเนื้อหาของหน่วยการสอน การจัดที่นั่งควรจัดให้เด็กนั่งตามความพอใจ อาจจัดที่นั่งในรูปวงกลม วงรีหรือครึ่งวงกลม หรือรูปเกือกม้า จะช่วยให้เด็กทุก ๆ คนได้มองเห็นสื่ออุปกรณ์ได้ทั่วถึง และมองเห็นหน้าครูเวลาครูพูด ระยะเวลาในการจัดนั้น ไม่ควรยาวนานเกินไป เนื่องจากเด็กมีช่วงระยะเวลาความสนใจสั้น

กิจกรรมในวงกลม เป็นการจัดประสบการณ์เพื่อให้เด็กได้เกิดความคิดรวบยอดและเพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ ครูจึงควรลดบทบาทของตนจากการเป็นผู้บอก มาเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้จากกิจกรรมต่าง ๆ สิ่งสำคัญคือ ครูต้องเตรียมกิจกรรมให้เหมาะสม เลือกใช้คำถามที่สามารถกระตุ้นให้เด็กคิดและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เด็กจะเกิดการเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ถ้าการจัดกิจกรรมมีบรรยากาศที่ดี แปลกใหม่ และมีความพึงพอใจ การกระตุ้นให้เด็กรู้จักสังเกตคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง จะทำให้เด็กรู้จักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ ซึ่งครูจะต้องใช้เทคนิควิธีการในการจัดกิจกรรมในวงกลม โดยให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงให้มากที่สุด

การจัดกิจกรรมในวงกลมนั้นควรใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที ถ้านานเกินไปหรือกิจกรรมไม่น่าสนใจ เด็กเบื่อทำให้ไม่อยู่นิ่ง ดังนั้นในบางครั้งครูควรจัดกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ เช่น เล่นนิทาน ร้องเพลง ท่องคำคล้องจอง สนทนา ชักถาม สวดิต ปฏิบัติการทดลองตามความเหมาะสม และเป็นประโยชน์กับเด็กให้มากที่สุด

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อพัฒนาทักษะทางสติปัญญาให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหาของหน่วยการสอน
2. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม คือ ฝึกการกล้าแสดงออก การมีระเบียบวินัย การรอคอย และการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม
3. เพื่อให้เกิดความอบอุ่น มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครู

4.2.4 เกมการศึกษา เกมการศึกษาเป็นสื่อเกมที่มีรูปแบบวิชาการและเกณฑ์กำหนดไว้เด่นชัด ให้เด็กปฏิบัติตาม เกมการศึกษามีหลายประเภทขึ้นอยู่กับ วัตถุประสงค์ของการจัดทำขึ้นเพื่อฝึกความพร้อมด้านต่างๆ เช่น การจำแนกเปรียบเทียบ ขนาด รูปทรง ลำดับ ฝึกความคิด ฯลฯ

เกมการศึกษา เด็กวัยก่อนประถมศึกษา จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา และส่งเสริมสมองอย่างต่อเนื่อง เกมการศึกษาจะช่วยให้เด็กฝึกการคิด การสังเกต การจำแนก และเปรียบเทียบ ความเข้าใจ การใช้เหตุผล และการตัดสินใจ

เกมการศึกษา เป็นสื่อสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมด้านสติปัญญาของเด็ก ให้รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง จึงควรให้เด็กเล่นเกมการศึกษาทุกวัน ถึงแม้ว่าเด็กจะมีความรู้สึกสับสนอยู่มากในระยะแรก ถือเป็นโอกาสที่ครูจะได้เข้าใจคอยกระตุ้นให้เด็กเล่น แต่สิ่งที่เด็กต้องการก็คือ การคิดและทำด้วยตนเองจนประสบผลสำเร็จ

แนวในการจัดกิจกรรมนี้ เกมการศึกษามักจะจัดให้เด็กเล่นเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มเล็ก เพื่อประโยชน์ในการฝึกฝนทักษะและทบทวนหน่วยการสอนที่ได้ทำกิจกรรมไปแล้ว เกมการศึกษาอาจจะเป็นภาพตัดต่อ โดมิโน ภาพสัมพันธ์ ภาพต่อเนื่อง ภาพเหมือน ฯลฯ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2530 : 10-18)

ในการดำเนินกิจกรรมจะมีวิธีดำเนินกิจกรรม 3 ขั้นตอน คือ
(สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2538 : 21-22)

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นการเตรียมเด็กให้พร้อมและกระตุ้นให้เด็กสนใจที่จะร่วมกิจกรรมต่อไป กิจกรรมที่ใช้อาจเป็นการร้องเพลง คำคล้องจองปริศนา คำทาย ฯลฯ ซึ่งจะใช้ระยะเวลาสั้น ๆ

2. ขั้นสอน เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้รับความรู้และประสบการณ์ด้วยกิจกรรมหลายรูปแบบ เช่น

2.1 การสนทนา ชักถาม อภิปราย เป็นการพูดคุย ชักถาม ระหว่างครูกับเด็ก หรือเด็กกับเด็ก ซึ่งสื่อที่ใช้อาจเป็นของจริง รูปภาพ สถานการณ์จำลอง ฯลฯ

2.2 การเล่านิทาน ครูจะเล่านิทานเกี่ยวกับเรื่องราวที่ครูต้องการให้เด็กเข้าใจหรือให้ปฏิบัติตาม ส่วนมากจะเป็นการปลูกฝังหรือการสอนในเรื่องที่เป็นนามธรรม วิธีการนี้จะช่วยให้เด็กเข้าใจได้ดีขึ้น เพราะเด็กในวัยนี้จะชอบฟังนิทาน และชอบเลียนแบบตัวละครในนิทานในการเล่านิทานครูอาจใช้รูปภาพ หุ่น หรือส่วนต่าง ๆ ของร่างกายประกอบ

2.3 การสาธิต ปฏิบัติการทดลอง เป็นการสอนที่ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตเห็นการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ตนเองได้ทดลอง เป็นการฝึกทักษะการสังเกต การคิดแก้ปัญหา และส่งเสริมให้เด็กมีความอยากรู้อยากเห็น และค้นพบข้อความรู้ด้วยตนเอง

2.4 การจัดทัศนศึกษาเป็นการสอนที่让孩子ได้รับประสบการณ์ตรงอีกรูปแบบหนึ่ง อาจเป็นการพาเด็กไปเรียนนอกห้องเรียน รอบบริเวณโรงเรียน นอกโรงเรียน แต่ครูจะต้องดูแลเอาใจใส่ในเรื่องความปลอดภัย

2.5 การประกอบอาหารในบางหน่วยที่สอนเกี่ยวกับผัก ผลไม้ เนื้อสัตว์ ครูอาจให้เด็กมีส่วนร่วมในการประกอบอาหาร ทั้งนี้เด็กจะได้รับประสบการณ์จากการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของอาหารดิบ-สุก รับรู้รสและกลิ่นของอาหาร เรียนรู้ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ และเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น

ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมหรือหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้วครูควรใช้คำถามปลายเปิดในลักษณะต่าง ๆ ที่ชวนให้เด็กคิด ไม่ควรใช้คำถามที่มีคำตอบ "ใช่" "ไม่ใช่" หรือมีคำตอบให้เด็กเลือก ครูควรใจเย็นให้เวลาเด็กคิดตาม ฯลฯ

3. ขั้นสรุปบทเรียน เป็นการสรุปสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนไปทั้งหมดให้เด็กได้เข้าใจดียิ่งขึ้นซึ่งครูอาจใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง เกม ฯลฯ ในการสรุปเรื่องราว

กิจกรรมใด ๆ ที่ครูจัดให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ถ้าหากครูได้ใช้คำพูดหรือคำถามช่วยกระตุ้นให้เด็กใช้ความคิด ก่อนลงมือปฏิบัติจะช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กได้

จะเห็นได้ว่ากิจกรรมในชั้นอนุบาลศึกษามีประเภทต่าง ๆ คือ กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ ฝึกความจำและสามารถปฏิบัติตามคำสั่ง การเป็นผู้นำผู้ตาม ความมีระเบียบวินัย รู้จังหวะ เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองทั้งเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม เด็กได้คิดทำตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ ทั้งในส่วนที่เป็นกิจกรรมพื้นฐานและส่วนที่สัมพันธ์กับเนื้อหา กิจกรรมสร้างสรรค์หรือกิจกรรมศิลปะศึกษาจัดให้เด็กได้ทำทุกวันตามความสนใจและความสามารถของตนเอง เพื่อเป็นการส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือและตา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และจินตนาการ พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ ผ่อนคลายความเครียด กิจกรรมที่จัดอาจเป็นการวาดภาพระบายสี การพิมพ์ภาพ การปั้น การพับ ฉีก ปะ การร้อย และการประดิษฐ์ กิจกรรมในวงกลมเด็กส่วนใหญ่มารวมกันเพื่อทำกิจกรรมเดียวกันในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานไป เพื่อให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเนื้อหาของหน่วยการสอน พัฒนาทักษะทางสติปัญญา ส่งเสริมพัฒนาทางด้านสังคม เช่น การกล้าแสดงออก การมีระเบียบวินัย การรอคอย การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับครูโดยการจัดที่นั่งให้เด็กนั่งตามความพอใจ และสามารถมองเห็นสื่ออุปกรณ์ได้ทั่วถึงและมองเห็นหน้าครูเวลาครูพูด เกมการศึกษาจัดให้เด็กเล่นเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มเล็กเพื่อฝึกทักษะและทบทวนหน่วยการสอนที่ได้ทำกิจกรรมไปแล้ว เกมการศึกษาอาจเป็นภาพตัดต่อ โดมิโน ภาพสัมพันธ์ ภาพเหมือน ฯลฯ

5. เทคนิคการจัดประสบการณ์เด็กระดับอนุบาล

แนวการจัดประสบการณ์ ในการจัดประสบการณ์เด็กระดับอนุบาลนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยเทคนิคการสอนหลาย ๆ วิธี เนื่องจากวัยเด็กวัยนี้ยังเล็กอยู่มาก จึงมีข้อจำกัดในด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นเทคนิคในการจัดประสบการณ์จึงนิยมสอนแบบทางอ้อมมากกว่าที่จะสอนแบบทางตรงดังที่ใช้สอนเด็กระดับประถมศึกษาหรือระดับอื่น

5.1 เทคนิคในการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมกับเด็กวัย 4-6 ขวบ ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต (2528 : 529-533) ได้เสนอไว้ดังนี้

1. การบอก วิธีการจัดประสบการณ์ที่ง่ายที่สุดได้แก่ การที่ครูบอกข้อมูลต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ซึ่งการบอกนั้นบางครั้งทำให้เด็กเรียนรู้ได้ดี การบอกนั้นนอกจากจะเป็นการบอกถึงข้อมูลแล้วยังจะเป็นการบอกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ตลอดจนเรื่องราวต่าง ๆ ที่เด็กไม่สามารถจะค้นหาได้ด้วยตัวเองแต่การบอกนั้นเป็นเทคนิคที่ไม่ค่อยเหมาะสมกับการสอนเด็กวัย 4-6 ขวบนัก เพราะการบอกเป็นการสื่อสารทางเดียว เด็กมีโอกาสตอบสนองน้อยมาก

2. การฟัง การฟังเป็นเทคนิคการจัดประสบการณ์ที่ดีวิธีหนึ่งที่ครูควรนำมาใช้เพราะเด็กวัยนี้ช่างพูด ครูจึงต้องฟังเด็กพูดหรือแสดงออกอย่างตั้งใจเพราะการที่ครูสนใจฟังเด็กนั้น จะเป็นการสร้างบรรยากาศให้เด็กรู้ว่าครูยอมรับเด็ก และรับฟังความคิดเห็นของเขา และเป็นการแสดงให้เห็นว่าครูให้การสนับสนุน การฟังทำให้ครูรู้เรื่องและเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็กมากขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนประเมินประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กอีกด้วย

3. การถามคำถาม เป็นเทคนิคการจัดประสบการณ์ที่สำคัญอีกวิธีหนึ่ง เพราะเป็นการช่วยในการสื่อสารระหว่างครูกับเด็กเป็นการสำรวจความคิดของเด็กตลอดจนการเพิ่มความสามารถในการคิดของเด็กด้วย คำถามที่ครูสามารถนำไปใช้มี 2 ลักษณะ คือ คำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด

3.1 คำถามปลายเปิด เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพอย่างมากในการจัดประสบการณ์ เพราะคำถามแบบนี้จะช่วยให้เด็กได้คิดในหลาย ๆ ทิศทาง ซึ่งทำให้สามารถที่จะประเมินความคิดของเด็กได้ จะทำให้เด็กได้ใช้ความรู้ ตลอดจนการตัดสินใจ ซึ่งทำให้เด็กได้มีความคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้น หรือเกิดความคิดที่หลากหลายขึ้น นับได้ว่าเป็นการยกระดับความคิดของเด็กอีกด้วย

3.2 คำถามปลายปิดเป็นคำถามที่เฉพาะเจาะจงตอบได้ในทิศทางเดียวกัน เป็นคำถามที่มักจะเน้นความรู้ ความจำของเด็ก

การใช้คำถามของครู ไม่ว่าจะเป็นแบบปลายเปิดหรือปลายปิดสิ่งควรคำนึง คือ เนื้อหาของคำถามต้องเกี่ยวข้องกับการกระทำและประสบการณ์ของเด็ก การใช้คำถาม บ่อยครั้งเกินไปก็จะทำให้เด็กรู้สึกไม่พอใจได้ เพราะเด็กจะมีความรู้สึกไม่มั่นคง และ ถูก รบกวน เนื่องจากไม่แน่ใจว่าจะตอบถูกหรือไม่ อีกทั้งเมื่อตอบไปแล้ว คำตอบนั้นจะได้รับ การยอมรับหรือไม่ ในการใช้คำถามครูจึงควรระมัดระวังคำถามที่เป็นเรื่องส่วนตัวของเด็ก หรือเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวของเด็ก เพราะจะทำให้เด็กเกิดความไม่สบายใจได้

4. การใช้การเสริมแรงทางบวก การสอนเด็กวัยนี้ครูควรรู้จักใช้การเสริม แรงทางบวกให้เหมาะสม เพราะเด็กเล็กมักจะเข้ามาให้ครูทอดแสดงความสนใจและให้การ ชมเชย และไม่ชอบการถูกลงโทษหรือไม่เป็นที่สนใจของครู ดังนั้นครูสามารถนำไปใช้วาง เงื่อนไขพฤติกรรมเด็กได้ โดยที่ครูใช้การเสริมแรงทางบวก ได้แก่ การทอด การให้ความสนใจ และการชมเชยเด็กเมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม การกระทำเช่นนี้จะทำให้เด็ก เกิดการเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้เร็วยิ่งขึ้น ในการใช้การเสริมแรงทางบวก นั้นครูจะต้องระวังอย่าใช้ให้มากจนเกินไป

5. การให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นการบอกให้เด็กรู้ว่า เขามีความก้าวหน้าไป ถึงไหนแล้ว ซึ่งคล้ายกับการเสริมแรงนั่นเอง และยังเป็นการบอกให้เด็กรู้พฤติกรรมที่เขา กระทำนั้นถูกทิศทางหรือไม่ จะเป็นการทำให้เด็กเกิดความแน่ใจสิ่งที่เขาทำมากยิ่งขึ้น เท่ากับเป็นการวิเคราะห์และประเมินการกระทำของเด็กด้วย

6. การใช้ตัวแบบ ครูนับว่าเป็นตัวแบบที่สำคัญของเด็ก ทุกอย่างที่ครูกระทำ หรือพูดจะติดอยู่ในความจำของเด็ก จากงานวิจัยของ แบนดูรา และวอลเตอร์ (Bandura and Walter. 1963 : 36) พบว่า พฤติกรรมส่วนใหญ่ของบุคคลนั้นเกิดขึ้นจากการสังเกต ตัวแบบแล้วลอกเลียนแบบมากกว่าที่จะเรียนรู้จากการได้รับการเสริมแรงเด็กจะลอกเลียน แบบจากบุคคลที่สำคัญและใกล้ชิดกับตัวเขา เช่น จากผู้ปกครอง ครู และสิ่งแวดล้อมรอบ ตัวเด็ก

7. การสังเกต ครูที่สอนเด็กอนุบาลต้องเป็นบุคคลที่สนใจ และคอยสังเกต เด็กอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นเวลาในขณะที่เด็กเล่นหรือทำงานจะอยู่ในกลุ่มเล็ก กลุ่มใหญ่ หรือเล่นคนเดียวก็ตาม การสังเกตเด็กนั้นจะทำให้ครูรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น จะสามารถ ป้องกันแก้ไขได้ทันเวลาที่เพื่อความปลอดภัย อีกทั้งทำให้เด็กอยู่ภายใต้สภาพที่เหมาะสม การสังเกตนั้นครูควรกระทำอย่างต่อเนื่อง และควรจะสังเกตการปฏิสัมพันธ์ของเด็กทั้งต่อ เด็กด้วยกัน ต่อผู้ปกครองและต่อวัตถุด้วย

8. การดูแล เด็กวัยนี้ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดต้องการความรัก ความอบอุ่น การแสดงถึงความต้องการของเด็กนั้น เขาจะแสดงออกมาอย่างง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน และเปิดเผย เช่น การแสดงความรักต่อครูโดยการเข้าไปกอด หรือบอกครูว่าเขารักครู เป็นต้น การให้การดูแลเด็กเป็นกลวิธีที่จะช่วยให้การจัดประสบการณ์ของครูประสบความสำเร็จขึ้นเพราะจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกอบอุ่นและรับรู้ได้รับการยอมรับ ซึ่งจะมีผลต่อ พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก

9. การทำงานเป็นกลุ่ม เป็นกลวิธีที่มีประโยชน์มากวิธีหนึ่งเพราะจะทำให้ เด็กเรียนรู้ที่จะทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น แม้ว่าเด็กวัยนี้จะมีช่วงเวลาความสนใจต่ำไม่ สามารถทำอะไรได้นานและยึดตนเองเป็นศูนย์กลางก็ตาม แต่การได้ทำงานเป็นกลุ่มจะ ช่วยให้เด็กได้เข้าใจคนอื่นมากขึ้น ทำให้เด็กได้พัฒนาตัวเองทางด้านสังคม สติปัญญา เด็กจะเริ่มมองเห็นแง่คิดของคนอื่นนอกเหนือจากแง่คิดของตัวเอง และจะทำให้เด็กเริ่ม ปรับความคิดของตนให้เข้ากับกลุ่มได้

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2531 : 179-180) ได้กล่าวถึงกลวิธีการสอนสำหรับครู ระดับอนุบาลจะนำไปใช้มีหลายวิธีด้วยกัน คือ

1. การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กให้เป็นไปในแนวทางที่เราต้องการ เช่น อะไรที่ต้องเปลี่ยน พฤติกรรมเกิดขึ้นเมื่อไร ต้องมีการวางแผนเป็นระบบและเปิดโอกาสให้ เด็กประสบความสำเร็จ และมีการให้รางวัล

2. การจัดทัศนศึกษาเป็นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นหรือในชุมชน และยังเป็น การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนทั้งยังสอนให้เด็กเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหา ด้วยตนเอง

3. การสาธิตการสอนเป็นสิ่งที่ได้ทดลองกับของจริง การแสดงออกโดยการ สาธิตของครูจะประกอบกับการให้เหตุผลในการกระทำด้วย แต่ต้องมีความพอดีในตัวของ มันเอง

4. การทดลอง เหมาะสมมากในการใช้กับเด็ก เพราะเด็กได้ค้นพบเกิดความคิด รวบรวมด้วยตนเอง ได้สังเกต ทดลอง ค้นพบ อันส่งผลถึงการแก้ปัญหา การได้ฝึกฝน ทักษะของเด็กในการหาคำตอบ และยังส่งเสริมให้เด็กมีทัศนคติที่ดีจากการเรียนรู้ด้วย ตนเอง

5. การจัดกลุ่ม ซึ่งต้องคำนึงถึงความสนใจ ความต้องการ ความสามารถและ วัยของเด็กเป็นสำคัญ

6. การอภิปราย เป็นการให้เด็กได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ซึ่งอาจเปลี่ยน ทัศนคติได้ เพราะถ้าไม่มีการแสดงความคิดเห็น เด็กอาจจะคิดสิ่งนั้นอยู่ในใจในบางเรื่องไป นาน เช่น การได้อภิปรายหลังการฟังนิทาน เป็นต้น

7. การฝึกฝน โดยฝึกเกี่ยวกับทักษะทางร่างกาย เช่น กระโดด ผูกเชือก รongเท้า ฯลฯ แต่ไม่ควรทำมากเกินไปเด็กจะเบื่อ

8. การให้งานเด็กไปทำเองที่บ้าน ซึ่งอุปกรณ์ที่ให้ไปต้องมีการออกแบบอย่าง เหมาะสม เวลาที่ให้ต้องไม่นานเกินไป

9. การสังเกตเด็ก ครูต้องสังเกตเด็กโดยเฉพาะด้านสุขภาพ ครูจะต้องเห็นผล ทันทีและได้ข้อมูลย้อนกลับด้วย

10. การแก้ปัญหา ใช้มากในการสอนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศาสตร์ โดยครูอาจสร้างสถานการณ์ขึ้นมาแล้วให้เด็กช่วยกันคิดหาแนวทางในการแก้ปัญหา ทั้งนี้ ครูต้องคำนึงถึงวุฒิภาวะของเด็กเป็นสำคัญว่าครูควรจะให้คำแนะนำได้มากน้อยแค่ไหน

11. การตั้งคำถามให้เด็กคิดค้นหาคำตอบโดยคำถามของครูจะเป็นตัวหลักให้เด็กหาคำตอบ

12. การเล่น เด็กเรียนรู้ด้วยการเล่น ซึ่งการเล่นเป็นธรรมชาติของเด็ก เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงและยังได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน เช่น ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

13. การบูรณาการ การผสมผสานเทคนิควิธีการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ เข้ามาหลาย ๆ รูปแบบมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

14. การจัดศูนย์การเรียนรู้ เป็นการให้เด็กดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งลักษณะกิจกรรมครูต้องเตรียมไว้ให้ เด็กเป็นผู้ทำกิจกรรมโดยครูไม่ต้องเข้าไปสอนหรือเข้าไปควบคุมตลอดเวลา

15. การสอนซ่อมเสริม เป็นการปล่อยให้เด็กมีอิสระในการช่วยสอนเพื่อน หรือ แนะนำเพื่อน

เพื่อให้การจัดการศึกษาระดับอนุบาลเป็นไปอย่างถูกต้อง เหมาะสม และมีประสิทธิภาพในการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะมีชีวิตที่ดีในอนาคต ครูจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานนี้ให้แก่เด็ก ดังนั้นครูจึงต้องรับบทบาทและรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนเอง ขณะเดียวกันก็ควรจะได้ปรับปรุงพัฒนางานสอนอย่างเป็นขั้นตอนและมีความต่อเนื่องกันโดยไม่หยุดนิ่งด้วยตัวเอง

การสอนเด็กปฐมวัย ครูผู้สอนควรยึดหลักการ

1. ครูควรอยู่ใกล้ชิดเด็กตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียน ครูควรมาก่อนเวลาเข้าเรียนและกลับหลังเลิกเรียน

2. การสอนในระดับอนุบาล มุ่งเตรียมความพร้อมเด็กโดยวิธีจัดกิจกรรมที่เด็กได้รับประสบการณ์ตรง จัดกิจกรรมการเล่นที่เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเล่น แบ่งกลุ่มให้เด็กปฏิบัติกิจกรรมสอนเป็นรายบุคคล จัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่สัมพันธ์กัน

3. การสอนเด็กอนุบาลควรใช้สื่อการสอน และจัดหาให้เพียงพอ

4. การสอนไม่ควรแยกเป็นรายวิชา

ลักษณะของการจัดประสบการณ์และกิจกรรมประจำวัน มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ลักษณะของประสบการณ์และกิจกรรม กิจกรรมประจำวันและแนวการจัดกิจกรรมประจำวัน

5.2 หลักการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พิจารณาเห็นว่า การจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาในโรงเรียนจะได้ผลดี โรงเรียนต้องมีแนวในการจัดดังนี้

1. แนวการจัดประสบการณ์ และคำแนะนำในการใช้
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
3. สื่อการเรียนการสอน
4. การประเมินพัฒนาการของเด็ก

แนวการจัดประสบการณ์นี้มีลักษณะคล้ายหลักสูตร กล่าวถึงประสบการณ์ที่จัดให้แก่เด็ก การนำแนวการจัดประสบการณ์ไปใช้นั้น จะใช้ทันทีไม่ได้ จะต้องจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เสียก่อนจึงจะนำไปใช้จัดกิจกรรมได้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2525 : 4-7)

หลักการ

1. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งเสริมสร้างพัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา เพื่อปูพื้นฐานชีวิตที่ดีให้แก่เด็กไทย
2. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งสนองความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะ
3. เป็นประสบการณ์พื้นฐานที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
4. เป็นประสบการณ์ที่มุ่งปลูกฝังให้เด็กมีพื้นฐานที่ดีด้านคุณธรรมและจริยธรรม

จุดมุ่งหมาย

แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา มุ่งหมายที่จะปลูกฝังให้เด็กมีพัฒนาการตามศักยภาพของแต่ละคนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. มีทักษะพื้นฐานที่จะเรียนในระดับประถมศึกษา
2. มีความรักและมีความภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง มุ่งมั่นในความดีงาม และรู้คุณค่าของชีวิต
3. เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม รู้หน้าที่ของตนเองและเสียสละเพื่อสังคมตามควรแก่วัย และโอกาส
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความรักในศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม

5.3 การสร้างการเรียนรู้ ในการสร้างการเรียนรู้ที่กำหนดและสำคัญ คือการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก โดยในการที่จะให้เด็กได้คิดจะต้องใช้หลักการดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537 : 45)

- (1) ครูต้องวางแผนการจัดกิจกรรมให้ครบทั้งกระบวนการ
- (2) ดำเนินการจัดกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง
- (3) ใช้คำพูด คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดในทุกขั้นตอน
- (4) ให้โอกาสเด็กแสดงความคิดเห็นและลงมือปฏิบัติ

ในการจัดกิจกรรมครูควรดำเนินการจัดกิจกรรมตามขั้นตอน คือ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2537 : 55)

- (1) ครูนำอภิปรายให้เกิดความสงสัย ชักถาม สัมภาษณ์กันเอง และเก็บข้อมูล
- (2) คาดหมาย ทดลอง ตรวจสอบ ครูใช้คำถามถามนำให้คิดและปฏิบัติจนได้คำตอบ
- (3) รวมอภิปราย สรุป รายงานผล ครูใช้คำถามกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายสรุปและรายงานผล

(4) กิจกรรมเสริม เป็นการขยายประสบการณ์ให้เด็กทดลองซ้ำกับสิ่งอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบประสบการณ์

สรุปได้ว่า การศึกษาในระดับอนุบาลศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปูพื้นฐานชีวิตที่ดีให้แก่เด็กในวัย 4-6 ขวบ ให้มีโอกาสดำเนินการเสริมสร้างการพัฒนาตัวร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดประสบการณ์ได้ระดับอนุบาลใช้การจัดประสบการณ์แบบทางอ้อมมากกว่าที่จะสอนแบบทางตรง ดังที่นำเสนอได้ระดับประถมศึกษา หรือระดับอื่น ซึ่งเทคนิคที่เหมาะสมในการจัดประสบการณ์เด็กวัย 4-6 ขวบมีมากมาย ได้แก่ การบอก การฟัง การถามคำถาม การใช้การเสริมแรงทางบวก การให้ข้อมูลย้อนกลับ การใช้ตัวแบบ การสังเกต การดูแล การทดลอง การทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น เทคนิคในการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในแนวทางที่ต้องการ เด็กเรียนรู้ทักษะการแก้ปัญหาด้วยตนเอง คิดเป็น ทำเป็น มีความรัก มีความภูมิใจในความสำเร็จของตนเองมีคุณธรรม จริยธรรม รู้คุณค่าของชีวิตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

วราสี ประสงค์ (2524 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบของการจัดกิจกรรมการศึกษาที่จัดในโรงเรียนอนุบาล 3 ประเภทตามสังกัด คือ โรงเรียนอนุบาลและสถานรับเลี้ยงเด็กในสังกัดรัฐบาลและเอกชน มุลินธิและสมาคมต่างๆ โดยการสังเกตกิจกรรมในห้องเรียนและใช้แบบสอบถามความคิดเห็น ผลการวิจัยพบว่า

1. โรงเรียนทั้ง 3 สังกัด จัดกิจกรรมในหมวดการเล่นเครื่องเล่นสัมผัส มากที่สุด รองลงมาเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการเล่นบทบาทสมมุติ กิจกรรมการออกกำลังกาย และน้อยที่สุดเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการเล่นเกมต่างๆ

2. ครูส่วนใหญ่ทั้ง 3 ประเภทมีความเห็นว่าสภาพโรงเรียนเท่าที่เป็นอยู่ในด้านนโยบายบุคลากร ตลอดจนการดูแลอยู่ในสภาพที่พอใช้ได้ แต่ควรมีการปรับปรุงข้างในด้านอาคาร สถานที่และบริการต่าง ๆ

3. ผู้ปกครองของเด็กในโรงเรียนทั้ง 3 ประเภท มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดในโรงเรียน 30 กิจกรรม ส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าถ้าเด็กได้ฝึกความพร้อมแล้วจะมีพัฒนาการต่าง ๆ และผู้ปกครองต้องการให้เด็กทำกิจกรรมทุกชนิด ยกเว้น กิจกรรมเล่นกับทราย และกิจกรรมฝึกทักษะคณิตศาสตร์ด้านการคูณ และการหาร

4. ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีเกณฑ์ในการเลือกโรงเรียนให้เด็กดังนี้ คือ เลือกโรงเรียนที่อยู่ใกล้บ้านหรือที่ทำงาน มีอาคารที่สะอาด สวยงาม ปลอดภัย มีห้องเป็นสัดส่วน เก็บค่าเล่าเรียนเป็นรายภาค และครูมีประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษาระดับอนุบาลมาแล้ว

มงคลศรี แก้วบุ๋ม (2526 : บทคัดย่อ) ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูอนุบาลเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาของเด็กในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นครูโรงเรียนอนุบาล 4 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลสามเสน โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง และโรงเรียนอนุบาลพิบูลเวชม์ พบว่า

1. พฤติกรรมการสอนของครูอนุบาลในการเตรียมความพร้อมทางภาษาให้แก่เด็กอนุบาลที่เกิดขึ้น เป็นดังนี้

1.1 พฤติกรรมการสอนฟังที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ ครูถามคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่ฟัง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด ทำเสียง เปิดเทปเสียงต่าง ๆ ให้นักเรียนฟังหรือฟังเสียงต่าง ๆ รอบตัว แล้วบอกว่าเป็นเสียงอะไร เหมือนหรือต่างกันอย่างไร

1.2 พฤติกรรมการสอนพูดที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ ให้นักเรียนเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติเพื่อฝึกการใช้คำพูดในโอกาสต่าง ๆ

1.3 พฤติกรรมการสอนอ่านที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือฝึกให้ท่องคำคล้องจอง บทกลอนง่าย ๆ หรือร้องเพลง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดคือ ฝึกให้นักเรียนเรียงลำดับเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนหลัง โดยการเรียงภาพหรือเล่าเรื่อง

1.4 พฤติกรรมการสอนเขียนที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ ให้นักเรียนวาดภาพตามใจชอบ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นน้อยที่สุดคือ ฝึกลีลามือ และให้นักเรียนต่อจุดตามแบบ พฤติกรรมการสอนเขียนที่ไม่เกิดขึ้นเลยคือ การเล่นเกมและเล่นทราย

2. พฤติกรรมการเตรียมความพร้อมทางภาษาของครูชั้นอนุบาลปีที่ 1 และครูชั้นอนุบาลปีที่ 2 ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

มีนา สุวรรณโอภาส (2527 : 136-139) ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัย โดยผู้วิจัยได้สร้างรูปแบบการจัดสภาพห้องเรียนแบบ ครอบครัวในระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นห้องเรียนแบบเปิด มีมุมกิจกรรมเพื่อเสริมประสบการณ์ต่างๆ ไว้สำหรับเด็กเลือกทำ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยมีครูเป็นผู้แนะและคอยดูแลตลอดเวลาระยะเวลา 2 ปี หรือมากกว่านี้ รูปแบบการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวมีลักษณะเด่นคือ

1. เด็กอายุต่างกัน จะอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน และอยู่ด้วยกันอย่างพี่น้องในครอบครัว
2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียนจะมีความสัมพันธ์แบบครอบครัว
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง จะมีมากขึ้นในด้านการติดต่อสอบถาม การประเมินผลพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็กร่วมกัน โดยผู้ปกครองจะผลัดเปลี่ยนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและให้ความรู้แก่เด็กด้วย
4. การประเมินผลเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการสังเกต การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม พัฒนาการจากผลงาน และคะแนนจากแบบทดสอบ ซึ่งจะสามารถประเมินผลได้แต่ละวันแต่ละสัปดาห์ แต่ละเดือน ประเมินผลประจำภาคและประเมินผลประจำปี

ผลการวิจัย พบว่า การจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัย สอดคล้องกับความสนใจและความสามารถของเด็ก ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย เป็นอิสระ ไม่ต้องใช้งบประมาณติดตามเด็กได้ใกล้ชิดเด็กได้เรียนตามความถนัด และได้ร่วมวางแผนกับครู

✓ ก้องวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530 : 42) ได้วิเคราะห์แนวการจัดการศึกษาระดับอนุบาล พบว่า

ในด้านนโยบายของรัฐ รัฐได้ให้ความสนใจและตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน กล่าวคือ การที่รัฐเปิดขยายชั้นเด็กเล็ก เปิดขยายชั้นอนุบาล และส่งเสริมให้เอกชนได้เข้าร่วมแบ่งเบาภาระของรัฐในการจัดการศึกษา แต่ยังประสบปัญหา คือ เอกชนไม่แน่ใจแนวนโยบายของรัฐ ซึ่งสนับสนุนให้เอกชนเข้ามาช่วยจัดการศึกษาแก่เด็กอนุบาล เพราะรัฐได้เปิดดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐพร้อมกันไปด้วย

ในด้านการจัดการศึกษา ผู้บริหารส่วนใหญ่ทราบนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอนุบาลค่อนข้างมาก แต่มีส่วนร่วมในการวางนโยบายระดับจังหวัดน้อย มีความแตกต่างกันในเรื่องมาตรฐานคุณภาพ การจัดการศึกษาระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนพอควร และผลจากการวิเคราะห์เอกสารและการสัมภาษณ์พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ใช้แนวการจัดประสบการณ์ต่างกันออกไปในการจัดการศึกษา

ในด้านการบริหาร ปรากฏว่าหน่วยงานต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาระดับอนุบาล และเด็กเล็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกันน้อยมาก เอกชนมีความเห็นว่า การที่หน่วยงานของรัฐบาลหลายหน่วยงานจัดการศึกษาระดับนี้มีผลกระทบต่อการลงทุน และจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนลดลง นอกจากนี้ยังปรากฏว่ามีความซ้ำซ้อนของเขตบริการหน่วยงานพอสมควร

ในด้านการเรียนการสอน พบว่า ครูมีปัญหาเรื่องวิธีการสอน ในเรื่องการจัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนและในเรื่องการควบคุมชั้นเรียนมาก

✓ มัทนา ท้าวพริก (2531 : 152-154) ทำการศึกษาการใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กในด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย ในเขตการศึกษา 11 พบว่า

1. ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กส่วนมากมีความคิดเห็นว่า จุดประสงค์ของกิจกรรม การเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมการเล่นตามมุม และกิจกรรมการ เล่นกลางแจ้งชัดเจตน์ เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก และสามารถนำไปจัดประสบการณ์ ให้บรรลุตามจุดประสงค์ได้มาก เนื้อหาของกิจกรรมทั้ง 4 นี้ เหมาะกับเวลาที่ใช้สอน สามารถนำไปจัดประสบการณ์ได้มากและเหมาะสมกับความสามารถตามวัยของเด็ก ครู ส่วนมากจะทำการประเมินผลกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายด้วยการสังเกต และให้ความเห็นเกี่ยวกับการประเมินว่าการประเมินผลที่ระบุไว้ในแผนการจัดประสบการณ์ ชั้นเด็กเล็กนั้นครอบคลุม เนื้อหาและจุดประสงค์ ครูส่วนมากจะยึดพัฒนาการของเด็กเป็น หลักในการประเมินผล

2. ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กสามารถนำรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ไปจัดประสบการณ์ได้มาก ครูผู้สอนจำนวนพอสมควร จัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะได้ครบทุกหน่วยการสอนได้วันละ 20 นาที และสามารถจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทวาดภาพด้วยสีเทียน การปั้นด้วยดินน้ำมันหรือ ดินเหนียว การพับกระดาษ ๑ การฉีกปะ การตัดปะได้มากที่สุด มีครูจำนวนมากพอสมควรจัด กิจกรรมสร้างสรรค์ได้วันละ 30 หรือ 40 นาที และสามารถจัดมุมบ้านและมุมหนังสือได้ มากที่สุด สามารถจัดเครื่องเล่นสนามและบ่อทรายได้มาก ครูส่วนมากจัดกิจกรรมการเล่น กลางแจ้งได้ วันละ 30 นาที ซึ่งในการใช้แผนการจัดประสบการณ์ ชั้นเด็กเล็ก มีการ ดัดแปลงแผนการจัดประสบการณ์ก่อนนำไปใช้ ครูส่วนมากมีความเห็นว่าแผนการจัด ประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กมีส่วนช่วยในการจัดประสบการณ์ได้มาก

3. ปัญหาที่ครูพบคือ ครูขาดงบประมาณในการจัดทำสื่อและอุปกรณ์ ครู ร้องเพลงที่อยู่ในแผนการจัดประสบการณ์ไม่ได้ ห้องเรียนชั้นเด็กเล็กเป็นห้องเรียน ขัดขวาง

4. ข้อเสนอแนะจากครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กได้แก่ การจัดหางบประมาณให้ครู ชั้นเด็กเล็กโดยเฉพาะ การทำเทปเพลงออกจำหน่ายหรือแจกให้ครู การจัดอบรมครู ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ในเรื่องเพลง ศิลปะ สื่อและอุปกรณ์ และการจัดห้องเรียนใน ชั้นเด็กเล็กโดยเฉพาะ

✓ สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (2531 : 64) ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการสอนระดับอนุบาลศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ ครูสอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ทุกคน และเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนละ 1 ห้องเรียน ในจำนวน 6 โรงเรียนคือ โรงเรียนอนุบาลสามเสน โรงเรียนอนุบาลวัดปรีณายก โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์ โรงเรียนอนุบาลวัดนางนอง โรงเรียนทุ่งมหาเมฆ และโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับครู พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา อยู่ในเกณฑ์ดีโดยเฉลี่ยทุกด้าน

6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ ✓

แวน (Wane. 1984 : 180) ได้ศึกษาเรื่องหลักสูตรและกิจกรรมในโรงเรียนอนุบาลเขตเลคแลนด์ (Leckland) นิวยอร์ก ค.ศ. 1963-1983

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวโน้ม และรูปแบบของหลักสูตรโรงเรียนอนุบาลในเขตเลคแลนด์ นิวยอร์ก ตั้งแต่ ค.ศ.1963-1983 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามครูผู้สอนชั้นอนุบาลทุกคน แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร และวิเคราะห์เอกสารของโรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรส่วนใหญ่จะบันทึกไว้อย่างละเอียดมากกว่าการบอกกล่าวจากครูสู่ครูในสิบปีที่ผ่านมา หลักสูตรจะเน้นการศึกษาวิชาการมากขึ้น การทำงานของเด็กที่จัดเป็นกลุ่มลดลง ขณะที่การให้เด็กทำงานเป็นรายบุคคลเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการทำงานของเด็กละความแตกต่างระหว่างบุคคลมาก เวลาที่ใช้ในการสอนทักษะทางสังคมและพละนันทนาการ น้อยลงแต่ครูก็เห็นว่ายังเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ ผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ในการสอนของครูเน้นการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญา แต่ไม่ได้ใช้แบบฝึกหัดในการจัด การเรียนการสอน

ฟรีดแมน (Freedman. 1985 : 174) ได้ทำการสำรวจหลักสูตรโรงเรียนอนุบาลในซานดิเอโก แคลิฟอร์เนีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนอนุบาล เขตซานดิเอโก แคลิฟอร์เนีย เพื่อให้ทราบว่ากิจกรรมการเรียนการสอนที่ควรนำมาใช้ใน โรงเรียนอนุบาลมีอะไรบ้าง และโรงเรียนควรมีส่วนร่วมอย่างไร ผลการวิจัยพบว่า

ผู้บริหารโรงเรียน 45 แห่งเป็นเจ้าของโรงเรียนเอง อีก 27 แห่งเป็นผู้บริหารที่ได้รับการว่าจ้างมา เด็กในโรงเรียนเป็นเด็กมาจากครอบครัวชั้นกลางมีประมาณ 4,000 คน มีครูทั้งหมดประมาณ 400 คน การสอนแต่ละวิชาใช้เวลาประมาณ 20 นาทีต่อกิจกรรม ทฤษฎีที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาอนุบาลคือ ทฤษฎีของ เฟรเบล (Froebel) แมคมิลเลียน (McMillan) มอนเตสซอรี (Montessori) และเปียเจต์ (Piaget) โดยมีเป้าหมายในการจัดคือ ต้องการให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างเต็มที่ทั้งด้านสังคม อารมณ์ ร่างกายและสติปัญญา และให้ข้อเสนอแนะว่าการใช้หลักสูตรโรงเรียนอนุบาลควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพเด็กในยุคปัจจุบัน

เบคเลย์ (Beckley. 1986 : 103) ศึกษาเรื่อง การจัดตารางกิจกรรมประจำวันในโรงเรียนอนุบาล ตัวเลือกและผลที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่ามีความแตกต่างในผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนที่จัดตารางกิจกรรมประจำวันระหว่างการจัดแบบครึ่งวันทุกวัน แบบเต็มวันบางวัน และแบบเต็มวันทุกวันให้กับนักเรียน วิธีดำเนินการวิจัยที่ใช้คือ ทำการทดสอบก่อนและหลังจากการใช้ทักษะต่าง ๆ 11 ประการ แล้วใช้การทดสอบของเชฟเฟ้ (Schaffe') เพื่อทดสอบความแตกต่างที่ระดับนัยสำคัญที่ .05 ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างการจัดตารางกิจกรรมประจำวัน 3 ประเภท คือ นักเรียนที่ใช้ตารางกิจกรรมประจำวันแบบเต็มวันทุกวัน มีความแตกต่างในเรื่องการจดจำจำนวนเลข และตัวอักษร กลุ่มที่ใช้ตารางกิจกรรมแบบเต็มวันบางวัน มีผลดีในเรื่องความสามารถในการเขียนจำนวนเลขได้ตาม คำบอกจากข้อมูลของคะแนนโดยเฉลี่ย การจัดตารางกิจกรรมประจำวัน

แบบเต็มวันทุกวัน มีผลดีมากกว่าแบบอื่น ๆ การใช้ตารางกิจกรรมประจำวันแบบเต็มวันทุกวันสามารถใช้เวลาในการทำกิจกรรมสร้างเสริมได้มากกว่าการจัดแบบอื่น ๆ และผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษานั้น เป้าหมายของนักการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนคือ คุณภาพของการศึกษา จึงควรมีการทำการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เรื่องการจัดตารางกิจกรรมประจำวันของโรงเรียนและการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาเด็ก เนื่องจากประเภทของการจัดตารางกิจกรรมประจำวันที่น่ามาใช้กับนักเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งของการจัดประสบการณ์ เนื้อหา หลักสูตร และครู ผู้สอน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ดีที่สุด

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ครูเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ที่จะทำให้ประสบการณ์ที่จัดขึ้นนั้นมีความหมายกับเด็ก โดยเฉพาะการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีแผนการจัดประสบการณ์ให้ ซึ่งครูสามารถนำไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม แต่ครูจะต้องมีการเตรียมการดำเนินการที่เหมาะสมโดยเฉพาะเทคนิคของการจัดประสบการณ์ที่ต้องให้การจัดประสบการณ์ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จึงกำหนดหลักการจัดกิจกรรมที่จะต้องสร้างเสริมให้เด็กมีโอกาสพัฒนาทุกด้าน เด็กสามารถมีประสบการณ์ครบถ้วนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อการพัฒนาสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา. 2538 : 10)

ซึ่งในขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กนี้เป็นสิ่งที่ครูอนุบาลพึงปฏิบัติการวิจัยครั้งนี้จะช่วยให้ทราบถึงวิธีการจัดประสบการณ์ที่สามารถทำได้ และที่ต้องการให้ความช่วยเหลือที่ผู้บริหารการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ประชากร
2. เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูปฐมวัยที่กำลังสอนชั้นอนุบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี 178 โรงเรียน จำนวน 502 คน จากบัญชีเรียกชื่อจำแนกเป็นชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 247 คน ชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 255 คน และกำหนดใช้ประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัยเกี่ยวกับ

2.1 การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ จำแนกดังนี้

2.1.1 การจัดเตรียมประสบการณ์

2.1.2 การดำเนินกิจกรรมตามประสบการณ์ที่กำหนด

2.1.3 การประเมินผลกิจกรรม

2.2 เทคนิคการจัดประสบการณ์ จำแนกดังนี้

2.2.1 การสร้างการเรียนรู้

2.2.2 การกระตุ้นการเรียนรู้

2.2.3 การแก้ปัญหการเรียนรู้

เกณฑ์การให้คะแนนในการประเมินตามแบบมาตรฐานค่าของแบบสอบถาม
เป็นดังนี้

คะแนน	4	หมายถึง	ทำเป็นประจำ คือการปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติเทคนิคการจัดประสบการณ์ทุกวัน
คะแนน	3	หมายถึง	ทำบ่อยมาก คือการปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติเทคนิคการจัดประสบการณ์ โดยเฉพาะในกิจกรรมที่จำเป็นต้องสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กจะทำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน
คะแนน	2	หมายถึง	ทำบางครั้ง คือการปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ เทคนิคการจัดประสบการณ์ ประมาณสัปดาห์ละ 1-2 วัน
คะแนน	1	หมายถึง	ทำน้อยครั้ง คือการปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติเทคนิคการจัดประสบการณ์เฉพาะกิจกรรมหลักที่ท่านเห็นว่าสำคัญที่สุด
คะแนน	0	หมายถึง	ไม่ได้กระทำ คือจัดประสบการณ์ตามแผนโดยไม่ปรับปรุงใด ๆ เพียงแต่ให้ครบบตามที่แผนกำหนดเท่านั้น หรือไม่ปฏิบัติใด ๆ แต่ใช้วิธีการตามความเห็นสมควร

ค่าคะแนนในการประเมินตามแบบมาตรฐานค่าในรายชื่อ และด้านตามความหมายดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย	3.50 - 4.00	หมายถึง	การปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน
ค่าคะแนนเฉลี่ย	2.50 - 3.49	หมายถึง	การปฏิบัติบ่อยมาก คือ ปฏิบัติอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน
ค่าคะแนนเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายถึง	การปฏิบัติเป็นบางครั้ง คือ ปฏิบัติสัปดาห์ละ 1-2 วัน
ค่าคะแนนเฉลี่ย	0.50 - 1.49	หมายถึง	การปฏิบัติน้อยมาก คือ ปฏิบัติเฉพาะกิจกรรม ที่เห็นว่าสำคัญ
ค่าคะแนนเฉลี่ย	0.00 - 0.49	หมายถึง	การปฏิบัติตามแต่เห็นว่าสมควร/ไม่ปฏิบัติ

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง และหาคุณภาพเครื่องมือตามลำดับดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาที่ใช้อยู่ในโรงเรียนอนุบาล รวมทั้งตำรา เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา การจัดกิจกรรม

2. หาความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face validity) โดยสร้างแบบสอบถามเบื้องต้นให้ครอบคลุมการปฏิบัติการจัดประสบการณ์ การดำเนินกิจกรรม การประเมินผล และเทคนิคการจัดประสบการณ์ จำนวน 65 ข้อ นำแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face validity) เกี่ยวกับความครอบคลุม ความถูกต้องตามวัตถุประสงค์ โดยตัดสินตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ใน 5 ท่าน เป็นเกณฑ์ ก่อนนำไปทดลองใช้ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน ดังกล่าวได้แก่

อาจารย์ราศี ทองสวัสดิ์	อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลสามเสนฯ สำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ
ดร.วรรณาท รักสกุลไทย	ผู้อำนวยการแผนกอนุบาลโรงเรียน เกษมพิทยา
อาจารย์ธิดา พิทักษ์สินสุข	ผู้จัดการโรงเรียนอนุบาลหนูน้อย
อาจารย์บุพพันธ์ ดิทยานนท์	ศึกษานิเทศก์ 8 หัวหน้าฝ่ายพัฒนา การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี
อาจารย์จิตติมา อุ่นใจ	อาจารย์ 3 ระดับ 7 หัวหน้าสายอนุบาล โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี

จากผลการตรวจแบบสอบถาม ผู้ทรงคุณวุฒิได้ตัดข้อคำถามทิ้งไป 11 ข้อ เนื่องจากข้อคำถามมีความซ้ำซ้อนกัน และการใช้ภาษาไม่ชัดเจน เหลือข้อคำถามที่ใช้ได้ 54 ข้อ จำแนกเป็นข้อมูลทั่วไป 4 ข้อ การจัดเตรียมประสบการณ์ 10 ข้อ การดำเนินกิจกรรม 13 ข้อ การประเมิน 10 ข้อ เป็นข้อมูลการปฏิบัติของครู 33 ข้อ การสร้างการเรียนรู้ 7 ข้อ การกระตุ้นการเรียนรู้ 6 ข้อ การแก้ปัญหาการเรียนรู้ 4 ข้อ เป็นข้อมูลเทคนิคการจัดประสบการณ์ 17 ข้อ

3. การวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discrimination Power) โดยนำแบบสอบถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้นำไปใช้ได้ 54 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนชั้นอนุบาลจำนวน 20 คน ในโรงเรียนคลองเกลือ, โรงเรียนวัดบ่อ ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง นำคะแนนคำตอบที่ได้มาหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้เทคนิค 25% โดยการทดสอบด้วยสถิติที (t-test) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 139) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 มาใช้เป็นข้อคำถาม ซึ่งมีข้อคำถามที่สามารถนำมาใช้ได้ 54 ข้อ

4. นำแบบสอบถามจำนวน 54 ข้อ ไปให้ครู 20 คน โรงเรียนชลประทานสงเคราะห์ โรงเรียนวัดสลักเหนือ โรงเรียนวัดผาสุกมณีจักร โรงเรียนวัดปรมย์ยิกาวาส หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.73 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 132-133)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย ตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยังสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ส่งแบบสอบถามให้สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอ ซึ่งประกอบด้วยสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง อำเภอธัญบุรี อำเภอคลองหลวง อำเภอสามโคก อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอลำลูกกา อำเภอหนองเสือ ส่งให้ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษาตามโรงเรียนที่เป็นประชากรศึกษา โดยมีหนังสือขอความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และผู้วิจัยแนบไปด้วยและให้ครูผู้สอนส่งคืนมายังสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอศึกษาอำเภอ และผู้วิจัยไปเก็บรวบรวมด้วยตนเองจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ระยะเวลาของการเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 1 กันยายน - 7 พฤศจิกายน 2540

3. ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดตามและเก็บแบบสอบถามจากศึกษานิเทศก์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอทุกอำเภอ

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลสำหรับนำไปวิเคราะห์ จากแบบสอบถามทั้งหมด 502 ฉบับ ได้รับคืน 472 ฉบับ และสมบูรณ์ทุกฉบับคิดเป็นร้อยละ 94.02

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ เพื่อกำหนดเป็นข้อมูลที่จะนำไปวิเคราะห์
2. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ
3. ค่าเฉลี่ยของคะแนนไขว้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 145-146)

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^N x_i}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ คือ ค่าเฉลี่ย
 N คือ จำนวนทั้งหมด
 X คือ คะแนนแต่ละตัว

4. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนไขว้สูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 151)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N^2}}$$

เมื่อ $S.D.$ คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 N คือ จำนวนทั้งหมด
 X คือ คะแนนแต่ละตัว

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

- 5.1 หาค่าอำนาจจำแนกของข้อรายการโดยไขว้สูตรดังนี้
 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 139)

$$t = \frac{\bar{X}_{\text{สูง}} - \bar{X}_{\text{ต่ำ}}}{\sqrt{\frac{S_{\text{สูง}}^2 + S_{\text{ต่ำ}}^2}{N_{\text{สูง}} + N_{\text{ต่ำ}}}}}$$

เมื่อ	t	คือ	ค่าที่ใช้พิจารณาของการแจกแจงแบบที
	$\bar{X}_{\text{สูง}}$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มสูง
	$\bar{X}_{\text{ต่ำ}}$	คือ	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มต่ำ
	$S_{\text{สูง}}^2$	คือ	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มสูง
	$S_{\text{ต่ำ}}^2$	คือ	คะแนนความแปรปรวนของกลุ่มต่ำ
	N	คือ	จำนวนคนในแต่ละกลุ่มซึ่งเท่ากัน

5.2 สัมประสิทธิ์อัลฟา (α - coefficient) ของครอนบรัค
(Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 132-133)

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	คือ	สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	N	คือ	จำนวนข้อ
	S_i^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ
	S_t^2	คือ	คะแนนความแปรปรวนทั้งฉบับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลให้เข้าใจตรงกันผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนประชากร

จากการศึกษาการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะทั่วไปของประชากร

ตอนที่ 2 การจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา ประกอบด้วย

2.1 การจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา

2.2 การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์

2.3 เทคนิคการจัดประสบการณ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1. ลักษณะทั่วไปของประชากร

ประชากรทั้งหมด 472 คน มีลักษณะทั่วไปดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของลักษณะทั่วไปของครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี

จำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	252	53.39
31 - 44 ปี	141	29.87
ตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป	79	16.74
รวม	472	100.0
2. วุฒิการศึกษา		
ปริญญาตรี	460	97.46
สูงกว่าปริญญาตรี	12	2.54
รวม	472	100.0
3. ประสบการณ์ในการสอนอนุบาล		
1 - 5 ปี	257	54.45
6 - 10 ปี	103	21.82
ตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป	112	23.73
รวม	472	100.0

ตาราง 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
4. จำนวนนักเรียนในชั้นที่สอน		
ไม่เกิน 30 คน	276	58.47
ตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป	196	41.53
รวม	472	100.0

จากตาราง 1 พบว่า ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานีที่ตอบแบบสอบถาม มีอายุไม่เกิน 30 ปี มากที่สุดร้อยละ 53.39 รองลงมาอายุ 31-44 ปี ร้อยละ 29.87 และอายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป ร้อยละ 16.74 ด้านวุฒิการศึกษาพบว่า จบการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 97.46 และสูงกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 2.54 ประสบการณ์ในการสอนพบว่า มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 5 ปี ร้อยละ 54.45 มีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง 6-10 ปี ร้อยละ 21.82 และมีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไป ร้อยละ 23.73 จำนวนนักเรียนในชั้นที่สอน พบว่า มีจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนไม่เกิน 30 คน ร้อยละ 58.47 และตั้งแต่ 30 คนขึ้นไป ร้อยละ 41.53

ตอนที่ 2 การจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา จำแนกด้านคือ

2.1 การจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา จากการศึกษาข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 472 ฉบับ การจัดประสบการณ์ของครูปฐมวัยที่กำลังสอนชั้นอนุบาล ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี

การจัดประสบการณ์ระดับอนุบาล ของครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี	$\bar{X}$	S.D.
1. การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์		
1.1 การจัดเตรียมประสบการณ์	3.26	.41
1.2 การดำเนินกิจกรรม	3.22	.40
1.3 การประเมินผลกิจกรรม	3.16	.49
2. เทคนิคการจัดประสบการณ์		
2.1 ด้านการสร้างการเรียนรู้	3.16	.53
2.2 ด้านการกระตุ้นการเรียนรู้	3.42	.47
2.3 ด้านการแก้ปัญหาการเรียนรู้	3.00	.58
รวม	3.20	.42

จากตาราง 2 พบว่า ระดับการปฏิบัติของครูในภาพรวมเฉลี่ย อยู่ในระดับน้อยมาก กล่าวคือ การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์และการใช้เทคนิคในการสอน อยู่ในระดับน้อยมาก เฉลี่ยสัปดาห์ละ 3 วัน ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = .42) โดยเฉพาะครูมีการจัดเตรียมประสบการณ์เฉลี่ยเป็นระดับแรก ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = .41) และเทคนิคการจัดประสบการณ์ด้านการกระตุ้นการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = .47)

2.2 การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์

การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ประกอบด้วยกิจกรรม 3 ด้าน คือ การจัดเตรียมประสบการณ์ การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผลกิจกรรม ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์

การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบางครั้ง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ	$\bar{X}$	S.D.
1.1 การจัดเตรียมประสบการณ์	0.08 (4)	0.36 (17)	9.58 (452)	53.22 (2512)	36.76 (1735)	3.26	.41
1.2 การดำเนินกิจกรรม	-	0.65 (40)	10.95 (672)	54.09 (3319)	34.31 (2105)	3.22	.40
1.3 การประเมินผลกิจกรรม	1.08 (51)	2.71 (128)	12.71 (600)	46.55 (2197)	36.95 (1744)	3.16	.49

จากตาราง 3 พบว่า ครูมีการจัดเตรียมประสบการณ์เฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = .41) รองลงมาเป็นการดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = .40) และการประเมินผลกิจกรรม ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = .49) ตามลำดับ

รายละเอียดของการปฏิบัติแต่ละกิจกรรม ครูปฐมวัยจะมีการปฏิบัติแตกต่างกัน
ไปในแต่ละกิจกรรมดังตารางที่ 4, 5 และ 6

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์
ด้านการจัดเตรียมประสบการณ์

ข้อรายการการปฏิบัติของครูในการจัด ประสบการณ์ด้านการจัดเตรียมประสบการณ์	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบ้างครั้ง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ	$\bar{X}$	S.D.
1. วางแผนการจัดประสบการณ์ ประจำวันทุกครั้ง โดยเน้นพัฒนาการของ เด็กตามวัย	-	-	5.29 (25)	54.67 (258)	40.04 (189)	3.35	.58
2. กำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม เทคนิค สื่อ และวิธีประเมินในแผนการจัด ประสบการณ์อย่างชัดเจน	-	1.06 (5)	11.23 (53)	54.03 (255)	33.68 (159)	3.20	.67
3. ปรับแผนการจัดประสบการณ์ของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ทั้งทางด้านเนื้อหา กิจกรรมและสื่อ การเรียนรู้	-	-	13.98 (66)	56.36 (266)	29.66 (140)	3.16	.64
4. ปรับกิจกรรมที่กำหนดจากแผน การจัดประสบการณ์ของสำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็กที่ รับผิดชอบ	-	1.48 (7)	8.69 (41)	53.18 (251)	36.65 (173)	3.25	.67
5. ปรับตารางกิจกรรมประจำวัน ที่กำหนดในแผนการจัดประสบการณ์ของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ เพื่อให้เหมาะสมกับเด็ก และ สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของ เด็กที่ครูสอน	0.85 (4)	-	17.37 (82)	52.54 (248)	29.24 (138)	3.09	.73

ตาราง 4 (ต่อ)

ข้อรายการการปฏิบัติของครูในการจัด ประสบการณ์ด้านการจัดเตรียมประสบการณ์	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบางครั้ง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ	$\bar{X}$	S.D.
6. เตรียมประสบการณ์สำหรับเด็กโดย คำนึงถึงพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ	-	-	1.90 (9)	44.07 (208)	54.03 (255)	3.52	.54
7. จัดหาสื่อ และใช้อุปกรณ์ การสอน แต่ละหน่วยการสอนที่สามารถหาได้ใน ท้องถิ่น หรือวัสดุที่เด็กคุ้นเคยเป็นอันดับแรก	-	-	6.14 (29)	49.58 (234)	44.28 (209)	3.38	.60
8. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ก่อนเริ่ม กิจกรรมการเรียนรู้ แต่ละกิจกรรมทุกครั้ง	-	-	8.47 (40)	59.53 (281)	32.00 (151)	3.24	.59
9. กำหนดคำถามในแผนการจัด ประสบการณ์ที่เตรียมสำหรับกระตุ้นการ เรียนรู้สำหรับเด็กทุกครั้ง	-	1.06 (5)	16.53 (78)	63.98 (302)	18.43 (87)	3.00	.63
10. ใช้เทคนิคนำเข้าสู่บทเรียนสร้าง ความสนใจให้เกิดในตัวเด็ก	-	-	6.14 (29)	44.28 (209)	49.58 (234)	3.43	.61

จากตาราง 4 พบว่า ร้อยละของการปฏิบัติด้านการจัดเตรียมประสบการณ์ที่ครู
ปฐมวัยจังหวัดปทุมธานีทำสูงสุดคือ การกำหนดคำถามในแผนการจัดประสบการณ์ที่เตรียม
สำหรับกระตุ้นการเรียนรู้สำหรับเด็กทุกครั้ง ร้อยละ 63.98 ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ทำบ่อยมาก
รองลงมาคือ จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ละกิจกรรมทุกครั้ง
ร้อยละ 59.53 และปรับแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประม
ศศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ทั้งทางด้านเนื้อหา กิจกรรมและสื่อ
การเรียนรู้ ร้อยละ 56.36

ข้อที่ไม่ได้กระทำคือ ปรับตารางกิจกรรมประจำวันที่กำหนดในแผนการจัด
ประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เหมาะสมกับ
เด็กและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของเด็กที่ครูสอน ร้อยละ 0.85

ตาราง 5 จำนวนและร้อยละของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์
ด้านการดำเนินกิจกรรม

ข้อรายการการปฏิบัติของครูในการจัด ประสบการณ์ด้านการดำเนินกิจกรรม	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบางครั้ง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ	$\bar{X}$	S.D.
1. ในการดำเนินกิจกรรมได้ปฏิบัติตาม ลำดับขั้นตอนที่กำหนดทุกขั้นตอน แต่อาจ จะมีการปรับขั้นตอนบ้างขึ้นอยู่กับลักษณะ ของเด็กขณะนั้น	-	0.21	16.74	59.11	23.94	3.07	.64
	-	(1)	(79)	(279)	(113)		
2. ดำเนินกิจกรรมโดยมุ่งให้สอดคล้อง กับความแตกต่างระหว่างบุคคล และอายุ ของเด็กที่อยู่ในชั้นเรียน	-	0.42	10.17	59.32	30.09	3.19	.62
	-	(2)	(48)	(280)	(142)		
3. จัดให้มีกิจกรรมรายบุคคล และ กิจกรรมกลุ่มเล็ก/กลุ่มใหญ่ โดยสอดคล้อง กับจุดประสงค์ของการเรียนที่ต้องการ	-	-	9.53	58.69	31.78	3.22	.60
	-	-	(45)	(277)	(150)		
4. จัดกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและ นอกชั้นเรียนควบคู่กันไปเสมอ	-	1.05	15.68	50.64	32.63	3.15	.71
	-	(5)	(74)	(239)	(154)		
5. ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมเน้นการจัด อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนให้เป็นที่น่าสนใจ ง่ายและสะดวกกับการใช้ทั้งครูและเด็ก	-	-	4.45	52.54	43.01	3.39	.57
	-	-	(21)	(248)	(203)		
6. จัดหาวัสดุอุปกรณ์นานาชนิด เพื่อให้ เด็กมีประสบการณ์ตรงตามพัฒนาการครบ ทุกด้านมากกว่าใช้อุปกรณ์สำเร็จรูปของ โรงเรียน	-	-	18.64	56.36	25.00	3.06	.66
	-	-	(88)	(266)	(118)		

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อรายการการปฏิบัติของครูในการจัด ประสบการณ์ด้านการดำเนินกิจกรรม	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบางครั้ง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ	$\bar{X}$	S.D.
7. นำวิธีหลากหลายมาใช้ในการนำเข้าสู่ กิจกรรม เพื่อให้เด็กพร้อมต่อการเรียน	-	-	8.47	52.97	38.56	3.30	.62
	-	-	(40)	(250)	(182)		
8. เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมคิดและเสนอ แนะกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมที่เด็กสนใจ	-	0.85	2.75	50.43	45.97	3.42	.59
	-	(4)	(13)	(238)	(217)		
9. ถ้าเด็กมีปัญหา ขณะทำกิจกรรม หยุดกิจกรรมและแก้ปัญหาทันที	-	1.69	15.04	50.85	32.42	3.14	.72
	-	(8)	(71)	(240)	(153)		
10. ใช้มุมหรือศูนย์การเรียนรู้ของโรงเรียน มาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์	-	1.48	16.53	54.45	27.54	3.08	.70
	-	(7)	(78)	(257)	(130)		
ต่อการจัดกิจกรรมมากที่สุด							
11. หลีกเลี่ยงการทำโทษเด็กถ้าไม่จำเป็น ที่สุด	-	1.69	8.27	40.04	50.00	3.38	.71
	-	(8)	(39)	(189)	(236)		
12. ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม เน้นพัฒนาการทุกด้านพร้อมกัน	-	-	5.93	61.23	32.84	3.27	.56
	-	-	(28)	(289)	(155)		
13. จัดกิจกรรมให้ครบทุกพัฒนาการตาม แผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงาน	-	1.06	10.17	56.57	32.20	3.20	.65
	-	(5)	(48)	(267)	(152)		
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ							

จากตาราง 5 พบว่า ร้อยละของการปฏิบัติด้านการดำเนินกิจกรรมที่ครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานีทำสูงสุดคือ ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเน้นพัฒนาการทุกด้าน พร้อมกัน ร้อยละ 61.23 ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ทำบ่อยมาก รองลงมาคือ ดำเนินกิจกรรมโดย มุ่งให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและอายุของเด็กที่อยู่ในชั้นเรียน ร้อยละ 59.32 และในการดำเนินกิจกรรมได้ปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดทุกขั้นตอน แต่อาจ จะมีการปรับขั้นตอนบ้างขึ้นอยู่กับลักษณะของเด็กขณะนั้น ร้อยละ 59.11

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของครูปฐมวัยเกี่ยวกับการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์
ด้านการประเมินผลกิจกรรม

ข้อรายการการปฏิบัติของครูในการจัด ประสบการณ์ด้านการประเมินผลกิจกรรม	ไม่ได้ทำ	ทำน้อยมาก	ทำบ้าง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ	$\bar{X}$	S.D.
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังเกต พฤติกรรมของเด็ก และจดบันทึกเป็นระบบ	0.85 (4)	0.21 (1)	17.58 (83)	55.51 (262)	25.85 (122)	3.05	.72
2. ใช้คำถามในบางครั้ง เพื่อกระตุ้น การคิดของเด็ก	- (0)	- (0)	5.51 (26)	54.24 (256)	40.25 (190)	3.35	.58
3. สังเกตและชี้แจงให้เด็กเตือนเด็ก หรือ บอกเด็กเมื่อเห็นสิ่งที่เด็กปฏิบัติอยู่นั้นเป็น สิ่งที่ต้องแก้ไขทันที	- (0)	- (0)	0.42 (2)	40.47 (191)	59.11 (279)	3.59	.50
4. ให้อาจารย์ช่วยเด็ก เพราะอาจารย์ช่วยให้เด็ก มีความสนุกสนานกับการเรียน	- (0)	1.69 (8)	13.77 (65)	41.53 (196)	43.01 (203)	3.26	.75
5. ให้คำชมเชยเด็ก เพราะช่วยให้เด็กมี ความสนุกสนานกับการเรียน	- (0)	- (0)	1.69 (8)	31.78 (150)	66.53 (314)	3.65	.51
6. เลือกกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจ ของเด็ก โดยการติดตามและบันทึกข้อมูล ย้อนกลับในแต่ละกิจกรรมที่เด็กเข้าร่วม	- (0)	0.21 (1)	16.31 (77)	62.08 (293)	21.40 (101)	3.05	.62
7. จัดทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เพื่อประเมินความก้าวหน้าของเด็ก	6.78 (32)	11.86 (56)	14.41 (68)	28.60 (135)	38.35 (181)	2.80	1.26
8. ตรวจสอบประสิทธิภาพการจัด ประสบการณ์ตามจุดประสงค์ของแผนการ จัดประสบการณ์ตามระเบียบของโรงเรียน	3.18 (15)	3.81 (18)	25.00 (118)	40.04 (189)	27.97 (132)	2.86	.97

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อรายการการปฏิบัติของครูในการจัด ประสบการณ์ด้านการประเมินผลกิจกรรม	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบางครั้ง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ	$\bar{X}$	S.D.
9. ปรับกิจกรรมใหม่ หรือสร้างกิจกรรม ใหม่เมื่อตรวจพบว่า กิจกรรมตามแผน ไม่เหมาะสมกับเด็ก	-	8.47	23.09	52.97	15.47	2.75	.82
10. ใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาเด็กและ กิจกรรมการเรียนการสอน	-	0.85	9.32	58.26	31.57	3.21	.63
	-	(4)	(44)	(275)	(149)		

จากตาราง 6 พบว่า ร้อยละของการปฏิบัติด้านการประเมินผลที่ครูปฐมวัย
จังหวัดปทุมธานีทำสูงสุดคือ ให้คำชมเชยเด็ก เพราะช่วยให้เด็กมีความสุขสนุกสนานกับ
การเรียนรู้ ร้อยละ 66.53 รองลงมาคือ สังเกตและชี้แจงให้เด็กเตือนเด็ก หรือบอกเด็กเมื่อ
เห็นสิ่งที่เด็กปฏิบัติอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขทันที ร้อยละ 59.11

ข้อที่ไม่ได้กระทำสูงสุดคือจัดทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เพื่อประเมิน
ความก้าวหน้าของเด็ก ร้อยละ 6.78

2.3 เทคนิคการจัดประสบการณ์

เทคนิคการจัดประสบการณ์ประกอบด้วย 3 กิจกรรม คือ การสร้างการเรียนรู้ การกระตุ้นการเรียนรู้ และการแก้ปัญหการเรียนรู้ ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของครูปฐมวัยเกี่ยวกับเทคนิคการจัดประสบการณ์

เทคนิคการจัดประสบการณ์	ไม่ได้ กระทำ	ทำน้อย มาก	ทำ บางครั้ง	ทำบ่อย มาก	ทำเป็นประจำ	$\bar{X}$	S.D.
2.1 ด้านการสร้างการเรียนรู้	-	0.75	15.53	51.06	32.66	3.16	.53
	-	(25)	(513)	(1687)	(1079)		
2.2 ด้านการกระตุ้นการเรียนรู้	-	0.14	7.42	42.37	50.07	3.42	.47
	-	(4)	(210)	(1200)	(1418)		
2.3 ด้านการแก้ปัญหการเรียนรู้	0.90	1.22	16.90	58.58	22.40	3.00	.58
	(17)	(23)	(319)	(1106)	(420)		

จากตาราง 7 พบว่า ครูใช้เทคนิคการกระตุ้นการเรียนรู้เฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = .47) รองลงมาเป็นการสร้างการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = .53) และการแก้ปัญหการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = .58) ตามลำดับ

รายละเอียดของการปฏิบัติแต่ละกิจกรรม ครูปฐมวัยมีการปฏิบัติแตกต่างกันไป
ในแต่ละกิจกรรมดังตารางที่ 8, 9 และ 10

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของครูปฐมวัยเกี่ยวกับเทคนิคการจัดประสบการณ์
ด้านการสร้างการเรียนรู้

ข้อรายการเทคนิคการจัดประสบการณ์ ด้านการสร้างการเรียนรู้	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบางครั้ง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ	$\bar{X}$	S.D.
1. ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเด็กมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนในการเรียนการสอน	-	-	3.39 (16)	57.20 (270)	39.41 (186)	3.36	.55
2. ใช้คำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กคิดข้อความรู้ด้วยตนเอง	-	0.42 (2)	6.14 (29)	50.43 (238)	43.01 (203)	3.36	.62
3. ยกตัวอย่างหรือสร้างสถานการณ์เพื่อฝึกให้เด็กคิด	-	0.63 (3)	17.80 (84)	49.79 (235)	31.78 (150)	3.13	.71
4. จัดกิจกรรมเน้นการทดลอง หรือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยให้เด็กบอกข้อความรู้ที่ได้จากกิจกรรมนั้น	-	1.27 (6)	26.06 (123)	46.61 (220)	26.06 (123)	2.97	.76
5. จัดกิจกรรมเน้นให้เด็กช่วยหาคำตอบและสรุปด้วยตนเอง	-	0.85 (4)	14.20 (67)	58.47 (276)	26.48 (125)	3.11	.66
6. ใช้วิธีการต่าง ๆ ที่กระตุ้นให้เด็กคิดอย่างสม่ำเสมอ	-	0.21 (1)	12.29 (58)	47.88 (226)	39.62 (187)	3.27	.68
7. ใช้กิจกรรมหลากหลายในการสร้างเสริมการเรียนรู้ให้กับเด็ก เช่น การจัดทัศนศึกษา การสาธิต การทดลอง	-	1.9 (9)	28.81 (136)	47.03 (222)	22.25 (105)	2.90	.76

จากตาราง 8 พบว่า ร้อยละของเทคนิคการจัดประสบการณ์ด้านการสร้างการเรียนรู้ที่ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานีทำสูงสุดคือ จัดกิจกรรมเน้นให้เด็กช่วยหาคำตอบและสรุปด้วยตนเอง ร้อยละ 58.47 รองลงมาคือ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเด็กมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนในการเรียนการสอน ร้อยละ 57.20 และใช้คำถามปลายเปิดเพื่อเปิดโอกาสให้เด็กคิดข้อความรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 50.43

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของครูปฐมวัยเกี่ยวกับเทคนิคการจัดประสบการณ์
ด้านการกระตุ้นการเรียนรู้

ข้อรายการเทคนิคการจัดประสบการณ์ ด้านการกระตุ้นการเรียนรู้	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำพอควร	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ	$\bar{X}$	S.D.
1. ปิดโอกาสให้เด็กได้พูดเล่าเรื่องหรือ แสดงในสิ่งที่ตนสนใจเต็มที่ โดยทั้งนี้ต้อง สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียน	-	-	8.47	48.94	42.59	3.34	.63
	-	-	(40)	(231)	(201)		
2. พังเด็กพูดมากกว่าท่านพูดเอง	-	0.85	10.59	56.36	32.20	3.20	.65
	-	(4)	(50)	(266)	(152)		
3. ใช้วิธีการทางปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่าง สม่ำเสมอ เช่น ยิ้ม พยักหน้า ตอบรับ สบสายตา วาจาสร้างสรรค์ สัมผัสที่อบอุ่น	-	-	1.27	35.17	63.56	3.62	.51
	-	-	(6)	(166)	(300)		
4. กระตุ้นให้เด็กรู้จักสังเกต	-	-	4.24	43.64	52.12	3.48	.58
	-	-	(20)	(206)	(246)		
5. จัดให้มีการแสดงผลงานของเด็ก ทุกคนแม้จะไม่ดี หรือไม่สวยงาม	-	-	10.59	38.77	50.64	3.40	.67
	-	-	(50)	(183)	(239)		
6. ใช้นิทาน การยกตัวอย่างที่ น่าประทับใจเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้	-	-	9.32	31.36	59.32	3.50	.66
	-	-	(44)	(148)	(280)		

จากตาราง 9 พบว่า ร้อยละของเทคนิคการจัดประสบการณ์ด้านการกระตุ้น
การเรียนรู้ที่ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี ทำสูงสุดคือ ใช้วิธีการทางปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่าง
สม่ำเสมอ เช่น ยิ้ม พยักหน้า ตอบรับ สบสายตา วาจาสร้างสรรค์ สัมผัสที่อบอุ่น ร้อยละ
63.56 รองลงมาคือ ใช้นิทาน การยกตัวอย่างที่น่าประทับใจเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ ร้อยละ
59.32 และกระตุ้นให้เด็กรู้จักสังเกต ร้อยละ 52.12

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของครูปฐมวัยเกี่ยวกับเทคนิคการจัดประสบการณ์
ด้านการแก้ปัญหาการเรียนรู้

ข้อรายการเทคนิคการจัดประสบการณ์ ด้านการแก้ปัญหาการเรียนรู้	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบางครั้ง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ	$\bar{X}$	S.D.
1. จำแนกการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กที่มีความสามารถช้า หรือเร็วกว่าผู้อื่น	0.85 (4)	-	22.67 (107)	52.33 (247)	24.15 (114)	2.99	.74
2. จัดประสบการณ์ให้กับเด็กที่มีปัญหาและไม่มีปัญหาสามารถเรียนร่วมกันได้	0.85 (4)	-	10.38 (49)	69.70 (329)	19.07 (90)	3.06	.61
3. ขอความร่วมมือหรือขอคำปรึกษาจากผู้รู้หรือผู้บริหารเพื่อแก้ปัญหาเด็กเมื่อพบว่าท่านอาจแก้ปัญหาไม่ได้	1.06 (5)	4.45 (21)	26.27 (124)	52.33 (247)	15.89 (75)	2.78	.80
4. ส่งเสริมให้เด็กที่มีปัญหาได้แสดงออกอย่างทัดเทียมกับเด็กอื่นที่ปกติทั่วไป	0.85 (4)	0.42 (2)	8.26 (39)	59.96 (283)	30.51 (144)	3.19	.67

จากตาราง 10 พบว่า ร้อยละของเทคนิคการจัดประสบการณ์ด้านการแก้ปัญหาการเรียนรู้ที่ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี ทำสูงสุดคือ จัดประสบการณ์ให้กับเด็กที่มีปัญหาและไม่มีปัญหาสามารถเรียนร่วมกันได้ ร้อยละ 69.70 รองลงมาคือ ส่งเสริมให้เด็กที่มีปัญหาได้แสดงออกอย่างทัดเทียมกับเด็กอื่นที่ปกติทั่วไป ร้อยละ 59.96

ข้อที่ไม่ได้กระทำสูงสุดคือ ขอความร่วมมือหรือขอคำปรึกษาจากผู้รู้ หรือผู้บริหารเพื่อ แก้ปัญหาเด็กเมื่อพบว่าท่านอาจแก้ปัญหาไม่ได้ ร้อยละ 1.06

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ เทคนิคการจัดประสบการณ์

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นครูปฐมวัยที่กำลังสอนชั้นอนุบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี จำนวน 178 โรงเรียน เป็นครูที่สอนระดับชั้นอนุบาลตามบัญชีเรียกชื่อจำแนกเป็นชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 247 คน และชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 255 คน รวมครูทั้งสิ้น 502 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งประกอบไปด้วยการปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา เทคนิคการจัดประสบการณ์

จากแบบสอบถามทั้งหมด 502 ชุด ได้รับคืน 472 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.02 หลังจากตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้ว ลงรหัสตัวเลขข้อมูลและวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จ SPSS (Statistics Package for the Social Sciences)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ลักษณะทั่วไปของประชากรที่ศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เกิน 30 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.39 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 97.46 และมีประสบการณ์ในการสอนอนุบาลตั้งแต่ 1-5 ปี เป็นส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 54.45 มีจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนไม่เกิน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 58.47

2. การจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา พบว่า การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ และการใช้เทคนิคการจัดประสบการณ์ อยู่ในระดับน้อยมาก เฉลี่ยสัปดาห์ละ 3 วัน ($\bar{X} = 3.20$, S.D. = .42) โดยเฉพาะการปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ด้านการจัดเตรียมประสบการณ์ เฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.26$, S.D. = .41) รองลงมาคือ การดำเนินกิจกรรม ($\bar{X} = 3.22$, S.D. = .40) การประเมินผลกิจกรรม ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = .49) ส่วนเทคนิคการจัดประสบการณ์ด้านการกระตุ้นการเรียนรู้ เฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = .47) รองลงมาคือ ด้านการสร้างการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.16$, S.D. = .53) และด้านการแก้ปัญหาการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.00$, S.D. = .58) ซึ่งผลการศึกษาเป็นดังนี้

2.1 การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ รายละเอียดของกิจกรรมแต่ละด้านที่ครูปฏิบัติมีดังนี้

2.1.1 การจัดเตรียมประสบการณ์ ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานีทำสูงสุดคือ การกำหนดคำถามในแผนการจัดประสบการณ์ที่เตรียมสำหรับกระตุ้นการเรียนรู้สำหรับเด็กทุกครั้ง ร้อยละ 63.98 ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ทำน้อยมาก รองลงมาคือ จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ละกิจกรรมทุกครั้ง ร้อยละ 59.53 และปรับแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ทั้งทางด้านเนื้อหา กิจกรรมและสื่อการเรียนรู้ ร้อยละ 56.36

ส่วนที่ไม่ได้กระทำคือ ปรับตารางกิจกรรมประจำวันที่กำหนดในแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของเด็กที่ครูสอน ร้อยละ 0.85

2.1.2 การดำเนินกิจกรรม ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานีทำสูงสุดคือ ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเน้นพัฒนาการทุกด้านพร้อมกัน ร้อยละ 61.23 ซึ่งเป็นการปฏิบัติที่ทำน้อยมาก รองลงมาคือ ดำเนินกิจกรรมโดยมุ่งให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและอายุของเด็กที่อยู่ในชั้นเรียน ร้อยละ 59.32 และในการดำเนินกิจกรรมได้ปฏิบัติตามลำดับขั้นตอนที่กำหนดทุกขั้นตอน แต่อาจจะมีการปรับขั้นตอนบ้างขึ้นอยู่กับลักษณะของเด็กขณะนั้น ร้อยละ 59.11

2.1.3 การประเมินผลกิจกรรม ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานีทำสูงสุดคือ ให้คำชมเชยเด็ก เพราะช่วยให้เด็กมีความสุขสนุกสนานกับ การเรียน ร้อยละ 66.53 รองลงมาคือ สังเกตและชี้แจงให้เด็กเตือนเด็ก หรือบอกเด็กเมื่อเห็นสิ่งที่เด็กปฏิบัติอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขทันที ร้อยละ 59.11 ข้อที่ไม่ได้กระทำสูงสุดคือ จัดทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เพื่อประเมินความก้าวหน้าของเด็ก ร้อยละ 6.78

2.2 เทคนิคการจัดประสบการณ์ รายละเอียดของกิจกรรมแต่ละด้านที่ครูปฏิบัติมีดังนี้

2.2.1 การสร้างการเรียนรู้ ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานีทำสูงสุดคือ จัดกิจกรรมเน้นให้เด็กช่วยหาคำตอบและสรุปด้วยตนเอง ร้อยละ 58.47 รองลงมาคือ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบเด็กมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียนในการเรียน การสอน ร้อยละ 57.20 และใช้คำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กคิดข้อความรู้ด้วยตนเอง ร้อยละ 50.43

2.2.2 การกระตุ้นการเรียนรู้ ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี ทำสูงสุดคือ ใช้วิธีการทางปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างสม่ำเสมอ เช่น ยิ้ม พยักหน้า ตอบรับ สบสายตาวาจาสร้างสรรค์ สัมผัสที่อบอุ่น ร้อยละ 63.56 รองลงมาคือ ใช้นิทาน การยกตัวอย่างที่น่าประทับใจเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ ร้อยละ 59.32 และกระตุ้นให้เด็กรู้จักสังเกต ร้อยละ 52.12

2.2.3 การแก้ปัญหาการเรียนรู้ ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี ทำสูงสุดคือ จัดประสบการณ์ให้กับเด็กที่มีปัญหาและไม่มีปัญหาสามารถเรียนรวมกันได้ ร้อยละ 69.70 รองลงมาคือ ส่งเสริมให้เด็กที่มีปัญหาได้แสดงออกอย่างทัดเทียมกับเด็กอื่นที่ปกติทั่วไป ร้อยละ 59.96

ข้อที่ไม่ได้กระทำสูงสุดคือ ขอความร่วมมือหรือขอคำปรึกษาจากผู้รู้ หรือผู้บริหารเพื่อ แก้ปัญหาเด็กเมื่อพบว่าอาจแก้ปัญหาไม่ได้ ร้อยละ 1.06

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัยเรื่องการศึกษาการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี พบว่า การจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาครูปฐมวัยมีการปฏิบัติในระดับเฉลี่ยน้อยมาก ซึ่งหมายถึงครูได้มีการจัดเตรียมอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน ซึ่งในการจัดเตรียมประสบการณ์ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2525 : 4-7) กล่าวว่า ประสบการณ์ที่จัดให้แก่เด็ก การนำแนวการจัดประสบการณ์ไปใช้นั้น จะใช้ทันทีไม่ได้จะต้องจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เสียก่อนจึงจะนำไปใช้จัดกิจกรรมได้ การจัดเตรียมประสบการณ์เป็นกิจกรรมที่ต้องทำเป็นประจำก่อนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของมัทนา ทาพริก (2531 : 152-154) ทำการศึกษาการใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กในด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกาย ในเขตการศึกษา 11 พบว่า ครูผู้สอนชั้นเด็กเล็กสามารถนำรายละเอียดของกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ไปจัดประสบการณ์ได้มาก ซึ่งในการใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก มีการดัดแปลงแผนการจัดประสบการณ์ก่อนนำไปใช้ ครูส่วนมากมีความเห็นว่าแผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก มีส่วนช่วยในการจัดประสบการณ์ได้มาก โดยเฉพาะการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้มีแผนการจัดประสบการณ์ให้ ซึ่งครูสามารถนำไปปรับใช้ได้เหมาะสม แต่ครูจะต้องมีการเตรียมการดำเนินการที่เหมาะสมโดยเฉพาะเทคนิคของการจัดประสบการณ์ที่ต้องให้การจัดประสบการณ์ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย จึงกำหนดหลักการจัดกิจกรรมที่จะต้องสร้างเสริมให้เด็กมีโอกาสพัฒนาทุกด้าน เด็กสามารถมีประสบการณ์ครบถ้วนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน เพื่อการพัฒนาสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา. 2538 : 10)

ส่วนด้านเทคนิคการจัดประสบการณ์ พบว่า ครูให้ความสนใจด้านการแก้ปัญหาการเรียนรู้อยู่ในระดับเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งการแก้ปัญหการเรียนรู้นี้มีความจำเป็นกับการศึกษาปฐมวัยมากเพราะการศึกษาของเด็กตั้งแต่ 0-6 ปี เป็นวัยของการวางพื้นฐานทางการศึกษา

ให้แก่เด็กในระยะเริ่มต้น ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากเพราะถ้าหากว่าสามารถวางพื้นฐานให้เด็กได้ดำเนินงานโดยมีเจตคติที่ถูกต้อง มีนิสัยที่ดีให้แก่เด็กตามความสามารถและเหมาะสมกับวัยของเด็ก จะทำให้เด็กได้เกิดการพัฒนาไปได้อย่างเต็มที่ทุกด้าน (จินตนา หมู่ผึ้ง. 2525 : 1-2)

ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดของการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี ได้ดังนี้

1. การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า

การจัดประสบการณ์ ครูปฐมวัยกำหนดคำถามในแผนการจัดประสบการณ์ที่เตรียมสำหรับกระตุ้นการเรียนรู้สำหรับเด็กทุกครั้ง ร้อยละ 63.98 ซึ่งนับว่าเป็นการปฏิบัติที่ง่าย และสะดวก เพราะการกำหนดคำถามนี้จะช่วยให้เด็กพัฒนาทางความคิดและสติปัญญา ซึ่งกุลยา ตันติผลาชีวะ (2540 : 38) ได้กล่าวว่า กลยุทธ์ของครูในการสร้างเสริมสติปัญญาเกี่ยวกับใช้คำถามว่า เป็นสิ่งสำคัญต่อการเรียนรู้มาก การใช้คำถามอย่างมีความหมายของครูจะเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ เพราะคำถามจะทำให้เด็กคิด เชื่อมโยงความรู้เก่าสู่ความรู้ใหม่ ให้ความสนใจต่อสิ่งที่กำลังเรียนรู้มากขึ้น ถ้าคำถามดีจะช่วยให้เด็กเรียนอย่างมีเหตุผลค้นคว้าหาความรู้และขยายความคิดกว้างขวางยิ่งขึ้น และคำถามที่ดีควรเป็นคำถามที่เด็กต้องค้นหาคำตอบ มิใช่ให้เพียงแต่ตอบรับว่าใช่หรือไม่ คำถามมีหลายประเภท คำถามที่ครูใช้ควรเป็นคำถามปลายเปิด เป็นคำถามที่ผู้เรียนต้องคิดค้นหาคำตอบ มีหลายคำตอบ ต้องอาศัยข้อมูลหลายทาง การถามด้วยคำถามแบบอเนกมัย (divergent questions) เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ได้ใช้ความรู้ สิ่งที่ครูไม่ควรทำคือ การใช้คำถามปิด (closed question) เพราะเป็นคำถามทิศทางเดียว คำตอบเดียว เช่น ใช่ไหม อะไรเอ่ย คำถามที่มีคำตอบจำกัดไม่สร้างสรรค์ปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับประภาพรรณ เอี่ยมสุภาสิต (2528 : 530) ได้กล่าวว่าการถามคำถามเป็นเทคนิคการจัดประสบการณ์ที่สำคัญวิธีหนึ่ง เพราะเป็นการช่วยในการสื่อสารระหว่างครูกับเด็กเป็นการสำรวจความคิดของเด็ก แต่ครูควรให้ความสนใจกับการจัดสื่อและประสบการณ์อื่นๆ ด้วย

การดำเนินกิจกรรม ในทุกข้อรายการครูควรทำอย่างสม่ำเสมอและเป็นประจำ โดยเฉพาะในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเน้นพัฒนาการทุกด้านพร้อมกัน ร้อยละ 61.23 ซึ่งพบว่าครูทำในระดับน้อยมาก คือสัปดาห์ละ 3 วัน แต่ที่จริงแล้วการพัฒนาเด็กอนุบาล การสอนในระดับอนุบาลศึกษาเป็นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้กระทำ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ (Child Centered) โดยเน้นการพัฒนาเด็กในทุก ๆ ด้าน (Whole Child) และทุก ๆ คน และเน้นการพัฒนาศักยภาพของเด็กไปตามความสามารถแห่งตน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (เยาวยพา เดชะคุปต์. 2540 : 13) โดยครูเป็นผู้จัดกิจกรรมเตรียมไว้ให้เด็กเป็นผู้เลือกและลงมือกระทำด้วยตนเอง ซึ่งตรงกับแนวความคิดของราศี ทองสวัสดิ์ (2529 : 41-42) ได้กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กระดับอนุบาลศึกษาไว้ว่า การจัดกิจกรรมในแต่ละวันต้องคำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ กิจกรรมที่จัดต้องมีหลาย ๆ แบบได้แก่ การจัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นรายบุคคล คือเป็นกิจกรรมที่เด็กอาจเลือกทำด้วยตนเองให้มากที่สุดและจัดกิจกรรมให้เด็กทำเป็นกลุ่มเล็ก และจัดกิจกรรมให้เด็กทำร่วมกันทั้งหมด เช่นเดียวกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน โดยทุกกิจกรรมครูสามารถพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมทุกด้าน (2537 : 4-40)

สำหรับการประเมินผลกิจกรรมเป็นสิ่งสำคัญมาก แต่ครูให้ความสนใจน้อย (มีค่าเฉลี่ยเป็นระดับ 3 $\bar{X} = 3.16$, S.D. = .49) การประเมินผลกิจกรรมที่ครูสนใจมากที่สุดและทำเป็นประจำ คือ ให้คำชมเชยเด็ก เพราะช่วยให้เด็กมีความสนุกสนานกับการเรียน ร้อยละ 66.53 การกระทำนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเสริมแรงเด็ก ซึ่งคนส่วนใหญ่มักเข้าใจว่าเป็นการประเมินผล ซึ่งครูควรมีรูปแบบการประเมินผลที่สามารถตอบระดับพัฒนาการของเด็กได้ เช่น ปัจจุบันนิยมใช้แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) ซึ่งบุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์ (2540 : 29) กล่าวว่า แฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นการเก็บรวบรวมผลงานของนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกด้วยตัวเด็กเอง หรือภายใต้คำแนะนำของครูมาสะสมไว้อย่างเป็นระบบ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ และความจริงของงานสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้สามารถใช้เป็นเครื่องมือประเมินผลที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

2. เทคนิคการจัดประสบการณ์ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

การสร้างการเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ครูใช้ในการจัดประสบการณ์สำหรับเด็ก โดยเฉพาะจัดกิจกรรมเน้นให้เด็กช่วยหาคำตอบและสรุปด้วยตนเอง ร้อยละ 58.47 วิธีการนี้ใช้สำหรับเด็กได้เพราะคำถามช่วยให้เด็กได้คิดและหาข้อสรุป ซึ่งกุลยา ตันติผลาชีวะ (2540 : 40) กล่าวถึงวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้วิธีการหนึ่งว่า ครูใช้คำถาม กรณีตัวอย่าง ชุดปฏิบัติการ เป็นตัวจุดปัญหาให้เด็กคิดและหาข้อสรุปร่วมกัน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 533) ได้กล่าวว่า กิจกรรมใด ๆ ที่ครูจัดให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ถ้าหากครูได้ใช้คำพูดหรือคำถามช่วยกระตุ้นให้เด็กใช้ความคิดก่อนลงมือปฏิบัติจะช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็ก และอุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2531 : 179-180) กล่าวว่า การตั้งคำถามให้เด็กคิดค้นหาคำตอบโดยคำถามของครูจะเป็นตัวหลักให้เด็กหาคำตอบ อย่างไรก็ตามวิธีการสร้างการเรียนรู้อื่นๆ เช่น ใช้คำถามปลายเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กคิดข้อความรู้ด้วยตนเอง และจัดกิจกรรมเน้นการทดลองหรือปฏิบัติด้วยตนเอง เช่น การจัดทัศนศึกษา การสาธิต การทดลอง ก็มีความสำคัญกับเด็กแต่ครูอาจใช้น้อยเพราะอัตราครูต่อนักเรียนยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานมาก

การกระตุ้นการเรียนรู้ ครูปฐมวัยใช้วิธีการทางปฏิสัมพันธ์กับเด็กอย่างสม่ำเสมอ เช่น ยิ้ม พยักหน้า ตอบรับ สบสายตา วาจาสร้างสรรค์ สัมผัสที่อบอุ่น ทำเป็นประจำสูงสุดร้อยละ 63.56 ปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับเด็กจึงมีความสำคัญต่อความเชื่อมั่นในตนเอง ช่วยให้เด็ก กล้าคิด กล้าแสดงออกปรับตัวเข้ากับครูและเพื่อนได้ดี มีความมั่นใจในตนเอง เรียนรู้ที่จะชื่นชมความดีงามของตนและผู้อื่น และเสริมสร้างความดีงามต่อกัน ซึ่งตรงกับความคิดของกุลยา ตันติผลาชีวะ (2540 : 39) ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยแห่งความต้องการความมั่นใจ ความปลอดภัย และความเป็นคนที่สมบูรณ์ ครูอนุบาลที่ดีต้องเป็นครูที่มีความรักอย่างสม่ำเสมอกับเด็ก การอุ้ม การให้เด็กนั่งตัก การให้เด็กสัมผัสครูเป็นสิ่งที่ครูพึงกระทำ ครูต้องเข้าใจว่าเด็กวัยต่างกับผู้ใหญ่หลายประการ เด็กชอบคุย ชอบเล่นไม่อยู่กับที่พฤติกรรมเหล่านี้ครูต้องยอมรับมากที่สำคัญเด็กจะเบื่อง่าย

โดยเฉพาะงานกลุ่มซึ่งครุคิดว่าเด็กจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนได้เล่นกับเพื่อน ความจริงแล้วเด็กเบื่อและเครียด ถ้าทำบ่อยๆ เพราะบางครั้งเด็กอยากเล่นคนเดียว ปฏิสัมพันธ์ของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญ การสัมผัสด้วยการใช้สายตา การจับและโอบเด็ก แม้เพียงเล็กน้อยจะช่วยให้เด็กมั่นใจมีความสุขกับครูและการเรียน สามารถเรียนในสิ่งที่ครูต้องการได้เป็นอย่างดี การจัดประสบการณ์นิยมนสอนแบบทางอ้อมมากกว่าที่จะสอนแบบทางตรง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยเทคนิคการสอนหลายวิธี เนื่องจากเด็กวัยนี้ยังเล็กอยู่มาก มีข้อจำกัดในด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมีนา สุวรรณโอภาส (2527 : 136-139) ได้ศึกษาการนำเสนอรูปแบบการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัย ซึ่งเป็นห้องเรียนแบบเปิด มีมุมกิจกรรมเพื่อเสริมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้สำหรับเด็กเลือกทำ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ โดยมีครูเป็นผู้แนะและคอยดูแล สอดคล้องกับความสนใจ และความสามารถของเด็ก ทำให้เด็กไม่เบื่อหน่าย เป็นอิสระไม่ต้องใช้ระบบปรมาณติดตามเด็กได้ใกล้ชิด เด็กได้เรียนตามความถนัดและได้รวมนวางแผน กับครู ซึ่งรูปแบบการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวมีลักษณะเด่นคือ

1. เด็กอายุต่างกัน จะอยู่ในห้องเรียนเดียวกัน และอยู่ด้วยกันอย่างพี่น้องในครอบครัว
2. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียนจะมีความสัมพันธ์แบบครอบครัว
3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้ปกครอง จะมีมากขึ้นในด้านการติดต่อสอบถาม การประเมินผลพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็กร่วมกัน โดยผู้ปกครองจะผลัดเปลี่ยนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและให้ความรู้แก่เด็กด้วย
4. การประเมินผลเป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการสังเกต การมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

ส่วนการแก้ปัญหาการเรียนรู้ ครูปฐมวัยจัดประสบการณ์ให้กับเด็กที่มีปัญหา และไม่มีปัญหาสามารถเรียนรู้ร่วมกันได้ ทำบ่อยมากที่สุดร้อยละ 69.70 เพราะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยคือ การกระตุ้นเด็กให้เจริญพัฒนาไปในรูปแบบที่พึงประสงค์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โดยสอดคล้องกับความพร้อม วุฒิภาวะ ความสนใจ ความต้องการ และความสามารถ ของเด็ก ตลอดจนการป้องกันหรือแก้ไข พฤติกรรมที่อาจเป็นปัญหาได้อย่างเหมาะสม (อารี รังสีนนท์. 2523 : อัดสำเนา) สอดคล้องกับเยาวพา เดชะคุปต์ (2540 : 14-16) กล่าวถึง การบูรณาการเด็ก เป็นการบูรณาการในลักษณะของการเรียนรู้ระหว่างเด็กปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หรือเด็กที่มีความสามารถต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ และเด็กที่มีความสามารถพิเศษ หรือเด็กที่มีความสามารถสูงกว่าเกณฑ์ปกติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทางด้านสังคมร่วมกัน การนำเอานวัตกรรมทางการศึกษาปฐมวัยมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรม หรือเลือกประสบการณ์ และการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมให้แก่เด็ก

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยได้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ และเทคนิคการจัดประสบการณ์ ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี ทำเป็นประจำและบ่อยมากในทุกกิจกรรมเป็นส่วนใหญ่ แต่บางกิจกรรมที่ไม่ได้กระทำ และทำน้อยมากนั้นไม่ควรมีในการปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์และเทคนิคการจัดประสบการณ์ โดยเฉพาะในกิจกรรมจัดทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เพื่อประเมินความก้าวหน้าของเด็ก ซึ่งการจัดทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เป็นการเก็บรวบรวมผลงานของนักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกโดยตัวเด็กเอง หรือภายใต้คำแนะนำของครู มาสะสมไว้อย่างเป็นระบบ และมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศที่แสดงถึงความพยายาม เจตคติ แรงจูงใจ และความจริงอกงาม สัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้

สามารถใช้เป็นเครื่องมือประเมินผลที่นำไปสู่การพัฒนา ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่อง โดยทั้งผู้เรียนและครูต่างมีความเข้าใจร่วมกันและตรงกัน ทางผู้บริหารควรมี การสนับสนุนให้ครูให้ความสนใจประเมินผลความก้าวหน้าของพัฒนาการด้านต่าง ๆ เพื่อครู จะได้ทราบข้อปัญหาและแก้ไขได้ถูกต้อง

2. การที่ครูให้ความสนใจการปฏิบัติในการจัดประสบการณ์ ด้านการจัดเตรียม ประสบการณ์ ด้านการดำเนินกิจกรรม ด้านประเมินผลกิจกรรม ซึ่งเป็นข้อดีที่ต้องสนับสนุน ส่วนด้านเทคนิคการจัดประสบการณ์ควรมีการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับกลวิธีที่ครูจะนำไปใช้ในการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตาม จุดประสงค์ของการเรียน หรือจัดหาสื่อการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพถึงกลวิธีการปฏิบัติของครูในสภาพความเป็นจริงในเทคนิคการเตรียมชั้นเรียนขณะทำกิจกรรม ซึ่งจะเป็นข้อมูลหรือหลักการพื้นฐานของการพัฒนาประสบการณ์การศึกษาปฐมวัยที่หลากหลายต่อไป

2. ควรมีการศึกษาถึงผู้บริหารกับการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาทั้ง 2 ด้าน คือ การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์และเทคนิคการจัดประสบการณ์

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การจัดประสบการณ์ขั้นเด็กเล็ก และการศึกษาดูงาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2529.
- _____. การพัฒนาและการนิเทศระดับก่อนประถมศึกษา. เอกสารชุดอบรมบุคลากรระดับก่อนประถมศึกษา, หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2530.
- _____. แนวการจัดโรงเรียนอนุบาล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา. 2525.
- _____. แนวการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา พุทธศักราช 2536. กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 4 : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2538.
- _____. แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 เล่ม 1-2. กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2538.
- _____. เอกสารการดำเนินงานทางวิชาการ. กองวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2530. อัดสำเนา.
- _____. คู่มือครูประกอบแผนการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา เล่ม 1 กิจกรรมเพลินใจได้ความคิด. กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2537.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาสภาพการอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. โครงการวิจัยประสิทธิภาพของการจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัย, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2528.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544). สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2539.

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานผลการวิจัยการจัดศูนย์เด็กก่อน
เข้าเรียนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, 2522.

คณะบรรณาธิการ. “ปกิณกะนารูสำหรับครูอนุบาล,” วารสารการศึกษาปฐมวัย.

ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 : 38-40, 80-81 ; มกราคม 2540.

_____. “ปกิณกะนารูสำหรับครูอนุบาล,” วารสารการศึกษาปฐมวัย.

ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 : 13, 29 ; กรกฎาคม 2540.

จักรสิน พิเศษสาทร. ทฤษฎีและนักปรัชญาการศึกษาของชาวตะวันตก. กรุงเทพฯ :
ดวงกมล, 2521.

จันทมาศ ชื่นบุญ และคณะ. จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย, 2515.

จันทร์เพ็ญ กาญจนรัตน์. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่อยู่ใน
โครงการแม่สอนลูกในเขตพื้นที่เกษตรกรรมชนบทในจังหวัดพิษณุโลกและ
สุโขทัย. ภาควิชาการอนุบาลศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม
สหวิทยาลัย พุทธชินราช พิษณุโลก : ศูนย์บริการการพิมพ์เอกสาร วิทยาลัยครู
พิบูลสงคราม, 2533. อัดสำเนา.

จินตนา หมู่มิ่ง. การอนุบาลศึกษา. วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี.
ทิพย์อักษรการพิมพ์, กรุงเทพฯ : 2525.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

ชูลี ช่วยเอื้อ. การใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนอนุบาล
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533. อัดสำเนา.

ประภาพรรณ เอี่ยมสุภานิต. “การจัดการศึกษาเด็กวัย 4-6 ขวบ ในสถานศึกษา
ปฐมวัย,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดศูนย์และโรงเรียนปฐมวัยศึกษา
หน่วยที่ 9. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.

พรหมมา ภางาม. ปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กวัยก่อนเรียนในจังหวัดปทุมธานี.

วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523. อัดสำเนา.

พันธ์ณี เจริญสุข. ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับเครื่องเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียม

ความพร้อมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528. อัดสำเนา.

พูนสุข บุญยสวัสดิ์ และคณะ. "พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กระดับอนุบาล," ใน เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ชมรมไทย-อิสราเอล, 2523.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ แมส พันบลิชซิง จำกัด, 2531.

มงคลศรี แก้วปู่วัด. พฤติกรรมการสอนของครูอนุบาลเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาของเด็กเรียนในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526. อัดสำเนา.

มัทนา ท่าพริก. การศึกษาการใช้แผนการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็กในด้านการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายในเขตการศึกษา 11. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.

มีนา สุวรรณโอภาส. การนำเสนอรูปแบบการจัดห้องเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.

เยาวพา เดชะคุปต์. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

ราศี ทองสวัสดิ์. "กิจกรรมสร้างสรรค์," เอกสารประกอบการอบรมครูอนุบาลของสมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย จัดร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. ระหว่างวันที่ 2-11 เมษายน 2523. อัดสำเนา

- ราศี ทองสวัสดิ์. “การบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาปฐมวัย,” ใน เอกสารการสอน
ชุดวิชาการจัดศูนย์และโรงเรียนปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 6. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2529.
- เลขา ปิยะอัจฉริยะ. “การเล่นเป็นการเรียนของเด็ก,” ใน การละเล่นและเครื่องเล่น
เพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- วรนาท รักสกุลไทย. “หลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา,” รักลูก 6,
พฤษภาคม 2531.
- วันดี วุฒิโชค. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของครูใหญ่ ครู
และผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522. อัดสำเนา.
- วาสี ประสงค์สิงห์. การศึกษารูปแบบกิจกรรมการศึกษาที่จัดในชั้นอนุบาล. วิทยานิพนธ์
ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.
- สมชัย วุฒิปรีชา. “นโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา,” เอกสารการ
ประชุมสัมมนาเรื่องพัฒนาอนุบาลศึกษา. สมาคมการศึกษาสำหรับเด็กนานาชาติ
สาขาประเทศไทย, 2530. อัดสำเนา.
- สาส์ เหมือนมงคลกุล. แนวโน้มของการจัดการศึกษา ระดับปฐมวัยศึกษาของไทยใน
ปีพุทธศักราช 2544. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2534. อัดสำเนา.
- สำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพ
การสอนระดับอนุบาลศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษา
กรุงเทพมหานคร กระทรวงศึกษาธิการ, 2531.
- หรรษา นิลวิเชียร. ปฐมวัยศึกษาหลักสูตรและแนวปฏิบัติ. แผนกวิชาประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2535.

อารี รังสินนท์. รูปแบบการจัดโรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ. วิทยาลัยครูสวนดุสิต
กรมการฝึกหัดครู, 2523. อัดสำเนา.

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร. กลวิธีการสอนสำหรับครูระดับอนุบาล. กรุงเทพฯ :
วิทยาลัยครูสวนดุสิต, 2531. อัดสำเนา.

Beckley, William Loren. "Kindergarten Scheduling," Options and Effects on
Student Achievement (Primary, Elementary Education, Early childhood,
Length of School. Master's Thesis, Education, Curriculum and
Instruction, Drake University, 1986.

Don C. Dinkmeyer, Child Development : The Emerging Self. New Delhi
Pentice-Hall of India Private, Ltd., 1976.

Freedman, Helen. A Survey of Curriculum in Selected Proprietary Preschool
in Sandiego Country, California. Master's Thesis, Education, Early
Childhood, United States International university, 1985.

Wane, Elly Diepreen. Kindergarten Curriculum and Programs in Lalneknd
Country, New York, 1963 - 1983. Are Changes Talning Plade?
(Fullday, Trends, Elementary, Primary). Master's thesis,
Education, Early Childhood, 1984.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การศึกษาการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจง

1. ผู้ตอบแบบสอบถามชุดนี้คือ ครูผู้สอนชั้นอนุบาลศึกษา ได้แก่ ครูประจำชั้น หรือครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในชั้นอนุบาลของโรงเรียน
2. แบบสอบถามนี้มีอยู่ 2 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา
3. ข้อมูลในแบบสอบถามฉบับนี้ใช้สำหรับการวิจัยเท่านั้น และไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อการปฏิบัติงาน และสถานภาพทางราชการของท่านแต่อย่างใด
4. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพราะคำตอบของท่านมีประโยชน์อย่างมาก ผู้วิจัยจะเก็บคำตอบของแต่ละท่านไว้เป็นความลับแล้วจะนำผลโดยไม่เฉพาะเจาะจงว่าเป็นคำตอบของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง และผลของคำตอบคือจะมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนอนุบาลในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานีเป็นอย่างมาก

ขอขอบคุณทุกท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวท่าน โดยเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐

1 อายุ

- ☐ ไม่เกิน 30 ปี
- ☐ 31 - 35 ปี
- ☐ ตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป

2. วุฒิทางการศึกษา

- ☐ ปริญญาตรี
- ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

3. ประสบการณ์ในการสอนชั้นอนุบาล

- ☐ 1 - 5 ปี
- ☐ 6 - 10 ปี
- ☐ 11 ปีขึ้นไป

4. จำนวนนักเรียนในชั้นที่สอน

- ☐ ไม่เกิน 30 คน
- ☐ ตั้งแต่ 30 คน

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา

คำชี้แจง โปรดให้รายละเอียดเกี่ยวกับความถี่ในการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษา โดยการเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงตามการปฏิบัติจริง

หมายเหตุ การให้คะแนนในการประเมินตามแบบมาตรฐานค่าเป็นดังนี้

- | | | |
|-------------|-----|---|
| ทำเป็นประจำ | คือ | การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติเทคนิคการจัดประสบการณ์ทุกวัน |
| ทำบ่อยมาก | คือ | การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติเทคนิคการจัดประสบการณ์ โดยเฉพาะในกิจกรรมที่จำเป็นต้องสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กในระดับสูงจะทำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน |
| ทำบางครั้ง | คือ | การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติเทคนิคการจัดประสบการณ์ ประมาณสัปดาห์ละ 1-2 วัน |
| ทำน้อยมาก | คือ | การปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติเทคนิคการจัดประสบการณ์เฉพาะกิจกรรมหลักที่ท่านเห็นว่าสำคัญที่สุด |
| ไม่ได้กระทำ | คือ | จัดประสบการณ์ตามแผนโดยไม่ปรับปรุงใด ๆ เพียงแต่ให้ครบตามที่แผนกำหนดเท่านั้น หรือไม่ปฏิบัติใด ๆ แต่ใช้วิธีการตามที่เห็นสมควร |

ตอนที่ 2.1 ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์

รายการ	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบางครั้ง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ
ก. การจัดเตรียมประสบการณ์ - วางแผนการจัดประสบการณ์ประจำวันทุกครั้ง โดยเน้นพัฒนาการของเด็กตามวัย - กำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมเทคนิค สื่อ และวิธีประเมินในแผนการจัดประสบการณ์อย่างชัดเจน - ปรับแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นทั้งทางด้านเนื้อหา กิจกรรม และสื่อการเรียนรู้ - ปรับกิจกรรมที่กำหนดจากแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจของเด็กที่รับผิดชอบ - ปรับตารางกิจกรรมประจำวันที่กำหนดในแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เหมาะสมกับเด็กและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของเด็กที่ครูสอน - เตรียมประสบการณ์สำหรับเด็ก โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเด็กเป็นสำคัญ (ตัวอย่างเช่น ส่งเสริมการใช้กล้ามเนื้อมือและตาด้วยการวาดภาพระบายสี) - จัดหาสื่อ และอุปกรณ์การสอนแต่ละหน่วยการสอนที่สามารถหาได้ในท้องถิ่น หรือวัสดุที่เด็กคุ้นเคยเป็นอันดับแรก					

รายการ	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบางครั้ง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ
8. จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ ก่อนเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ละกิจกรรมทุกครั้ง 9. กำหนดคำถามในแผนการจัดประสบการณ์ที่เตรียม ทั้งนี้เพื่อเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้สำหรับเด็กทุกครั้ง 10. ใช้เทคนิคนำเข้าสู่บทเรียนสร้างความสนใจให้เกิดในตัวเด็ก (ตัวอย่างเช่น การใช้คำถามปลายเปิดช่วยเด็กได้คิดใน หลายๆ ทิศทาง) ข. การดำเนินกิจกรรม 1. ในการดำเนินกิจกรรมได้ปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน ที่กำหนดทุกขั้นตอน แต่อาจจะมีการปรับขั้นตอน บ้างขึ้นอยู่กับลักษณะของเด็กขณะนั้น 2. ดำเนินกิจกรรมโดยมุ่งให้สอดคล้องกับความแตกต่าง ระหว่างบุคคล และอายุของเด็กที่อยู่ในชั้นเรียน 3. จัดให้มีกิจกรรมรายบุคคล และกิจกรรมกลุ่มเล็ก/กลุ่มใหญ่ โดยสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนที่ต้องการ 4. จัดกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน ควบคู่กันไปเสมอ 5. ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมเน้นการจัดอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียน ให้เป็นที่ยอมรับง่ายและสะดวกกับการใช้ทั้งครูและเด็ก 6. จัดหาวัสดุอุปกรณ์นานาชนิด เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ ตรงตามพัฒนาการครบทุกด้านมากกว่าใช้อุปกรณ์ สำเร็จรูปของโรงเรียน					

รายการ	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบ้างจริง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ
7. นำวิธีหลากหลายมาใช้ในการนำเข้าสู่กิจกรรม เพื่อให้เด็กพร้อมต่อการเรียน					
8. เปิดโอกาสให้เด็กได้ร่วมคิดและเสนอแนะกิจกรรมในแต่ละกิจกรรมที่เด็กสนใจ					
9. ถ้าเด็กมีปัญหา ขณะทำกิจกรรมหยุดกิจกรรมและแก้ปัญหาที่นั้นก่อน					
10. ใช้มุมหรือศูนย์การเรียนรู้ของโรงเรียนมาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมมากที่สุด					
11. หลีกเลี่ยงการทำโทษเด็ก ถ้าไม่จำเป็นที่สุด					
12. ในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรมเน้นพัฒนาการทุกด้านพร้อมกัน					
13. จัดกิจกรรมให้ครบทุกพัฒนาการตามแผนการจัดประสบการณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ					
ค. การประเมินผล					
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังเกตพฤติกรรมของเด็กและจดบันทึกเป็นระบบ					
2. ใช้คำถามในบางครั้งเพื่อกระตุ้นการคิดของเด็ก					
3. สังเกตและชี้แจงให้เด็ก เตือนเด็ก หรือบอกเด็กเมื่อเห็นสิ่งที่เด็กปฏิบัติอยู่นั้นเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขทันที					
4. ให้งานวาดเด็ก เพราะงานวาดช่วยให้เด็กมีความสนุกสนานกับการเรียน					

รายการ	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบ้างครั้ง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ
5. ให้คำชมเชยเด็ก เพราะช่วยให้เด็กมีความสนุกสนานกับการเรียน					
6. เลือกกิจกรรมที่ตรงกับความสนใจของเด็ก โดยการติดตามและบันทึกข้อมูลย้อนกลับในแต่ละกิจกรรมที่เด็กเข้าร่วม					
7. จัดทำแฟ้มสะสมงาน (Portfolio) เพื่อประเมินความก้าวหน้าของเด็ก					
8. ตรวจสอบประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามจุดประสงค์ของแผนการจัดประสบการณ์ตามระเบียบของโรงเรียน					
9. ปรับกิจกรรมใหม่ หรือสร้างกิจกรรมใหม่เมื่อตรวจพบว่า กิจกรรมตามแผนไม่เหมาะสมกับเด็ก					
10. ใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาเด็กและกิจกรรมการเรียนการสอน					

รายการ	ไม่ได้กระทำ	ทำน้อยมาก	ทำบ้างครั้ง	ทำบ่อยมาก	ทำเป็นประจำ
4. กระตุ้นให้เด็กรู้จักสังเกต 5. จัดให้มีการแสดงผลงานของเด็กทุกคนแม้จะไม่ดีหรือไม่สวยงาม 6. ใช้นิทาน การยกตัวอย่างที่น่าประทับใจเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ ค. การแก้ปัญหาการเรียนรู้ 1. จำแนกการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กที่มีความสามารถช้าหรือเร็วกว่าผู้อื่น 2. จัดประสบการณ์ให้กับเด็กที่มีปัญหาและไม่มีปัญหาสามารถเรียนรวมกันได้ 3. ขอความร่วมมือหรือขอคำปรึกษาจากผู้รู้ หรือผู้บริหารเพื่อแก้ปัญหาเด็กเมื่อพบว่าท่านอาจแก้ปัญหาไม่ได้ 4. ส่งเสริมให้เด็กที่มีปัญหาได้แสดงออกอย่างทัดเทียมกับเด็กอื่นที่ปกติทั่วไป					

ขอขอบคุณ

ศิริพรรณ ยิ้มย่อง

ประวัติของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางสาวศิริพรรณ ยิ้มยอง
เกิดวันที่	19 กรกฎาคม 2504
สถานที่เกิด	เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	4/6 หมู่ 7 แขวงสายไหม เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่	อาจารย์ 2 ระดับ 6
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนคลองบ้านพร้าว อำเภอสามโคก ปทุมธานี

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2522 มัธยมศึกษาปีที่ 5

โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ วิทยาลัยครูพระนคร

พ.ศ. 2525 ศิลปศาสตรบัณฑิต

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พ.ศ. 2541 การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

การศึกษาการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัย จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ

ของ

ศิริพรรณ ยิ้มยอง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2541

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษาของครูปฐมวัยในจังหวัดปทุมธานี ด้วยการศึกษจากครูปฐมวัยที่สอนชั้นอนุบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดปทุมธานี ในปีการศึกษา 2540 จำนวน 472 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

ครูปฐมวัยจังหวัดปทุมธานีทำการจัดประสบการณ์ระดับอนุบาลศึกษา ในระดับน้อยมาก คือทำอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน โดยเฉพาะการปฏิบัติของครูในการจัดประสบการณ์ด้านการจัดเตรียมประสบการณ์ และเทคนิคการจัดประสบการณ์ด้านการกระตุ้นการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง

A STUDY OF PRESCHOOL EDUCATIONAL EXPERIENCE ORGANIZING
OF EARLY CHILDHOOD TEACHERS IN CHANGWAT PATUM THANI

AN ABSTRACT

BY

SIRIPAN YIMYONG

Presented in fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University

May 1998

The purpose of this study was to obtain information about preschool educational experience organizing of early childhood teachers in Patum Thani province. Questionnaires were sent to 472 early childhood teachers, working in schools under the Patum Thani Provincial Primary Education Office, in academic year 1997. The returned questionnaires were tabulated by using percentage, means and standard deviation. The major findings were that most of teachers had organized learning experience for children at least 3 times a weeks. It was also found that the total mean of teaching method in aspect of learning activity preparation and teaching technic in aspect of learning motivation were rated as highly performed